Machhli Ke Ajaaibaat (Gujarati)

મછલી કે અજાઇબાત

શૈખે તરીકત, અમીરે અહલે સુન્નત, બાનિયે દા'વતે ઇસ્લામી, હઝરત અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ

મુહમ્મદ ઇલ્યાસ અત્તાર કાદિરી ૨-ઝવી دامت برکاتہم العالیہ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ
اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ ؕ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ؕ

કિતાબ પઢને કી દુઆ

અઝ : શૈખે તરીકત, **અમીરે અહલે સુન્નત**, બાનિયે દા'વતે ઈસ્લામી, હઝરત અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ મુહમ્મદ ઈલ્યાસ અત્તાર કાદિરી ર-ઝવી دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه **દીની** કિતાબ યા ઈસ્લામી સબક પઢને સે પહલે ઝૈલ મેં દી હુઈ દુઆ પઢ લીજિયે اِنْ شَآءَ اللهُ عَزَّوَجَلَّ જો કુછ પઢેંગે યાદ રહેગા. દુઆ યેહ હૈ :

اَللّٰهُمَّ افْتَحْ عَلَيْنَا حِكْمَتَكَ وَانْشُرْ
عَلَيْنَا رَحْمَتَكَ يَا ذَاالْجَلَالِ وَالْاِكْرَام

તરજમા : એ અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ! હમ પર ઈલ્મો હિક્મત કે દરવાઝે ખોલ દે ઔર હમ પર અપની રહમત નાઝિલ ફરમા ! એ અ-ઝમત ઔર બુઝુર્ગી વાલે ! (اَلْمُسْتَطْرَف ج۱ ص۴۰ دارالفکر بیروت)

નોટ : અવ્વલ આખિર એક એક બાર દુરૂદ શરીફ પઢ લીજિયે.

તાલિબે ગમે મદીના
વ બકીઅ
વ મગ્ફિરત
13 શવ્વાલુલ મુકર્રમ 1428 હિ.

મછલી કે અજાઇબાત

યેહ રિસાલા (**મછલી કે અજાઇબાત**)

શૈખે તરીકત, અમીરે અહલે સુન્નત, બાનિયે દા'વતે ઈસ્લામી હઝરત અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ **મુહમ્મદ ઈલ્યાસ અત્તાર કાદિરી ર-ઝવી ઝિયાઈ** دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه ને ઉર્દૂ ઝબાન મેં તહરીર ફરમાયા હૈ.

મજલિસે તરાજિમ (દા'વતે ઈસ્લામી) ને ઈસ રિસાલે કો **ગુજરાતી** રસ્મુલ ખત મેં તરતીબ દે કર પેશ કિયા હૈ ઔર **મક-ત-બતુલ મદીના** સે શાએઅ કરવાયા હૈ. ઈસ મેં અગર કિસી જગહ કમી બેશી પાએં તો મજલિસે તરાજિમ કો (બ ઝરીઅએ મક્તૂબ યા ઈ-મેઈલ SMS) મુત્તલઅ ફરમા કર સવાબ કમાઈયે.

રાબિતા : મજલિસે તરાજિમ (દા'વતે ઈસ્લામી)

મક-ત-બતુલ મદીના, સિલેક્ટેડ હાઉસ, અલિફ કી મસ્જિદ કે સામને,
તીન દરવાઝા, અહમદઆબાદ-1, ગુજરાત

MO. 9374031409 E-mail : translationmaktabhind@dawateislami.net

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ
اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ ؕ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ؕ

મછલી કે અજાઈબાત

(દિલચસ્પ સુવાલાત વ જવાબાત)

શૈતાન લાખ સુસ્તી દિલાએ યેહ રિસાલા (55 સફહાત) મુકમ્મલ પઢ લીજિયે اِنْ شَآءَ اللّٰه عَزَّوَجَلَّ મસાઈલ કે સાથ સાથ દિલચસ્પ મા'લૂમાત કા ઝખીરા હાથ આએગા.

દુરૂદ શરીફ કી ફઝીલત

નબિય્યે મુકર્રમ, **નૂરે મુજસ્સમ**, રસૂલે અકરમ, શહન્શાહે બની આદમ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કા ફરમાને આલીશાન હૈ : જિસ ને યેહ કહા : "اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّ اَنْزِلْهُ الْمَقْعَدَ الْمُقَرَّبَ عِنْدَكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ"[1] ઉસ કે લિયે મેરી શફાઅત વાજિબ હો ગઈ. (مُعجَم كبير ج٥ ص ٢٥ حديث ٤٤٨٠)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب ! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

ચન્દ અનોખી મછલિયાં

સુવાલ : સમુન્દર અજાઈબાત સે ભરા પડા હૈ ઔર મછલિયોં મેં ભી કુદરત કે એક સે એક કરિશ્મે હૈં, ચન્દ મછલિયોં કે નામ બ નામ કુછ હાલાત બયાન કર દીજિયે.

જવાબ : ચન્દ મછલિયોં કા તઝકિરા હાઝિર હૈ :

مدينہ

1 : ઐ **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ ! હઝરતે મુહમ્મદ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم પર રહમત નાઝિલ ફરમા ઔર ઇન્હેં કિયામત કે રોઝ અપની બારગાહ મેં મુકર્રબ મકામ અતા ફરમા.

રઅ્આદા (બર્ક મછલી)

રઅ્આદા (બર્ક મછલી) યૂં તો યેહ એક છોટી મછલી હૈ મગર ઈસ કી ખાસિય્યત યેહ હૈ કે જબ જાલ મેં ફંસ જાતી હૈ તો જાલ જિસ કે હાથ મેં હો ઉસ કા હાથ કાંપને લગતા હૈ ! તજરિબા કાર શિકારી જબ ઈસ મછલી કો ફંસા હુવા પાતા હૈ તો ઉસ કી રસ્સી કિસી ચીઝ સે બાંધ દેતા હૈ, જબ તક વોહ મર નહીં જાતી રસ્સી નહીં ખોલતા ઈસ લિયે કે મરને કે બા'દ ઉસ કી યેહ ખાસિય્યત ખત્મ હો જાતી હૈ.

(حَياةُ الْحَيَوان لِلدَّمِيرى ج٢ ص ٤٠)

કલિમા લિખી હુઈ મછલી

અબ્દુર્રહમાન બિન હારૂન મગરિબી ને બયાન કિયા હૈ કે મૈં એક મર્તબા "બુહૈરએ મગરિબ" મેં કિશ્તી પર સુવાર હુવા, હમારે સાથ એક લડકા થા ઉસ કે પાસ મછલી પકડને કી ડોર ઔર કાંટા થા. જબ હમારી કિશ્તી મૌઝએ બરતૂન મેં પહોંચી તો ઉસ લડકે ને અપની ડોર દરિયા મેં ફેંકી, એક બાલિશ્ત ભર મછલી કાંટે મેં ફંસી લડકે ને જબ ઉસે નિકાલા તો યેહ દેખ કર હમારા ઈમાન તાઝા હો ગયા કે ઉસ મછલી કે સીધે કાન કે પીછે لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰه ઔર ઊપર કી જાનિબ **مُحَمَّد** ઔર ઉસ કે ઉલટે કાન કે પીછે **رَسُوْلُ اللّٰه** લિખા હુવા થા. (ايضاً)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب ! صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

કાફી દેર તક ઝિન્દા રહને વાલી મછલિયાં

અબૂ હામિદ અન-દલુસી કી કિતાબ **"તોહ્ફતુલ અલ્બાબ"** મેં લિખા હૈ કે બુહૈરએ રૂમ મેં એક ઐસી મછલી પાઈ જાતી હૈ જો હાથ ભર કી (યા'ની તક્રીબન આધ ગઝ લમ્બી) હોતી હૈ ઉસે પકડા જાએ તો વોહ

મરતી નહીં બલ્કે ફુદક્તી રહતી હૈ ઔર અગર ઉસ કા કોઈ ટુકડા કાટ કર આગ પર રખા જાએ તો વોહ ટુકડા એક દમ ઉછલ કર આગ સે બાહર આ જાતા હૈ ઔર બસા અવકાત આદમી કે મુંહ પર આ પડતા હૈ જબ ઈસ મછલી કો પકાના હો તો પતીલી કે ઢક્કન પર લોહા યા વઝ્ની પથ્થર રખ દિયા જાએ તાકે ઉસ કે ટુકડે ઉછલ કર પતીલી મેં સે બાહર ન નિકલ પડેં, જબ તક વોહ મુકમ્મલ તૌર પર પક નહીં જાતી મરતી નહીં ખ્વાહ ઉસ કે હઝાર ટુકડે હી ક્યૂં ન કર દિયે જાએં.

(حَیاۃُ الحَیَوان لِلدَّمِیری ج۲ ص۴۱)

ઝિન્દા જઝીરા !

મન્કૂલ હૈ : જબ સિકન્દર બાદશાહ કી ફૌજ હિન્દૂસ્તાન સે બહ્રી જહાઝ મેં રવાના હુઈ તો શામ કે વક્ત સમુન્દર મેં એક જઝીરા (યા'ની ખુશ્કી કા ટુકડા જિસ કે ચારોં તરફ પાની હો, ટાપૂ) નઝર આયા, જહાઝ લંગર અન્દાઝ હુવા ઔર લશ્કર ઉસ જઝીરે પર ઉતર પડા. ખૂંટે વગૈરા ગાડને તક તો ખૈર રહી મગર જબ ઉન લોગોં ને ખાના વગૈરા પકાને કે લિયે જા બ જા આગ જલાઈ તો જઝીરે મેં એક દમ હ-ર-કત પૈદા હુઈ ઔર વોહ મુકમ્મલ તૌર પર પાની કે અન્દર ઉતર ગયા જિસ સે બહુત સારે સિપાહી ડૂબ ગએ ! વોહ જઝીરા દર અસ્લ ઝમીન કા કોઈ ટુકડા ન થા, હિન્દૂસ્તાન કે સમુન્દર મેં પાઈ જાને વાલી દેવ હૈકલ મછલી **રારકાલ** થી ! **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ કી કુદરત સે યેહ **મછલી** ઈસ કદર લમ્બી ચૌડી હૈ કે જબ સત્હે સમુન્દર પર ઉભર આતી હૈ તો છોટા સા જઝીરા મા'લૂમ હોતી હૈ ! મા'લૂમ હુવા કે **રારકાલ મછલી** નિહાયત સખ્ત જાન હોતી હૈ જભી તો ઉસ કી ખાલ મેં ખૂંટે ગાડે ગએ તબ ભી ઉસ પર કુછ અસર ન હુવા મગર જબ આગ જલાઈ ગઈ તો ઉસે ખૂબ જલન

મચી ઔર ઠન્ડક હાસિલ કરને કે લિયે ઉસ ને પાની મેં ડુબકી લગા દી ઔર ઝિમ્મન ઉસ **ઝિન્દા જઝીરે** પર મૌજૂદ લોગ ડૂબ ગએ.

(عجائب الحیوانات ص ۲۲۹ بتصرُّف)

ઝામોર

ઝામોર એક છોટી સી મછલી હૈ. ઈસ મછલી કો ઈન્સાન કી આવાઝ બડી ભલી મા'લૂમ હોતી હૈ, ઈસી લિયે કિશ્તી આતી દેખ કર યેહ ઉસ કે સાથ સાથ હો લેતી હૈ તાકે ઈન્સાનોં કી આવાઝ સુનતી રહે, જબ યેહ કિસી **બડી મછલી** કો કિશ્તી પર હમ્લા કરને કે લિયે આતે દેખ લેતી હૈ તો ફૌરન ફુદક કર ઉસ કે કાન કે અન્દર ઘુસ જાતી હૈ ઔર બરાબર ફડક્તી રહતી હૈ, બડી મછલી શિદ્દતે તક્લીફ સે કિશ્તી સે રુખ મોડ કર સાહિલ કી તરફ લપક્તી હૈ તાકે કિસી પથ્થર પર અપના સર મારે, ચુનાન્ચે જબ ઉસે કોઈ પથ્થર નઝર આતા હૈ તો વોહ ઉસ પર ઝોર ઝોર સે અપના સર પટખ્ને લગતી હૈ યહાં તક કે મર જાતી હૈ. **ઝામોર** કી ઈસ ખૂબી કે પેશે નઝર માહીગીર ઉસ સે બહુત પ્યાર કરતે હૈં ઔર ઉસે ખિલાતે રહતે હૈં ઔર અગર કભી **ઝામોર** જાલ મેં ફંસ જાએ તો ઉસે છોડ દેતે હૈં. **(حَیاۃُ الحَیَوان ج ۲ ص ٦)**

વૈલ મછલી

આજ ભી ઝિન્દા રહને વાલે જાનવરોં મેં **વૈલ મછલી** સબ સે બડા જાનવર હૈ ઔર વૈલ મછલિયોં કી એક કિસ્મ જો **"બ્લૂ વૈલ"** કહલાતી હૈ વોહ સાઈઝ ઔર વઝ્ન કે એ'તિબાર સે વૈલ મછલિયોં મેં સબ સે બડી હોતી હૈ. એક **બ્લૂ વૈલ** ઐસી ભી પકડી જા ચુકી હૈ જો કે 108 ફુટ લમ્બી ઔર 131 ટન (યા'ની 3668 મન) સે ઝિયાદા વઝ્ની થી !

બ્લૂ વૈલ બર્ફાની સમુન્દરોં મેં રહતી હૈ. તૈરતે હુએ ઈસ કી રફ્તાર ઝિયાદા સે ઝિયાદા 22.68 મીલ ફી ઘન્ટા હોતી હૈ ઔર ઉસ વક્ત રફ્તાર કી વજહ સે ઉસ કી તાકત 520 ઘોડોં કી તાકત કે બરાબર હોતી હૈ. **બ્લૂ વૈલ** કા બચ્ચા પૈદાઈશ કે વક્ત 25 ફુટ તક લમ્બા ઔર 7 ટન (યા'ની 196 મન) સે ઝિયાદા વઝ્ની હોતા હૈ. 1932 સિ.ઈ. મેં 89 ફુટ લમ્બી ઔર 119 ટન (યા'ની 3332 મન) વઝ્ની એક **બ્લૂ વૈલ** મછલી પકડી ગઈ થી, ઈસ મછલી કી સિર્ફ ઝબાન કા વઝ્ન તીન ટન (યા'ની 84 મન) થા. (એક ટન મેં 28 મન ઔર એક મન મેં 40 સૈર હોતે હૈં) (عجائبُ الْحَيْوانات ص۲۳۰ مُلَخَّصاً)

મનારા

યેહ સમુન્દરી મછલી હૈ જો પાની મેં **મનારે** કી તરહ સીધી ખડી હો જાતી હૈ ઔર ફિર કિશ્તિયોં પર અપને આપ કો ગિરા કર ઉન્હેં ગર્ક કર દેતી હૈ. જબ મલ્લાહ ઈસ કી આહટ પાતે હૈં તો નરસિંઘા ઔર સિલફ્ચી વગૈરા બજાતે હૈં તાકે ખૌફઝદા હો કર ભાગ જાએ. **મનારા** મછલી કિશ્તી વાલોં કે લિયે બહુત બડી આફત હૈ. (حَياةُ الحَيَوان ج۲ ص ٤٤٧)

કૂકી

યેહ એક અજીબો ગરીબ મછલી હૈ, ઈસ કે સર પર એક બહુત બડા **કાંટા** હોતા હૈ. જબ ભૂક લગતી હૈ તો જિસ (બડે સે બડે) જાનવર કો ભી અપના શિકાર બનાના ચાહે ઉસ પર જા ગિરતી હૈ ઔર વોહ જાનવર ઉસે આઈ રોઝી સમઝ કર નિગલ જાતા હૈ ઔર યેહ અન્દર પહોંચ કર અપને **કાંટે** સે ઉસ કા પેટ ચીર કર બાહર આ જાતી હૈ ! ઔર યૂં અપના શિકાર કરને વાલે જાનવર કો ખુદ શિકાર કર લેતી ઔર ફિર

ઉસે મઝે સે ખાને લગતી હૈ. ઉસ કે શિકાર કા બચા ખુચા દૂસરે દરિયાઈ જાનવર ભી ખાતે હૈં. જબ માહીગીર **કૂકી મછલી** કા શિકાર કરને કી કોશિશ કરતે હૈં તો અપને કાંટે સે હમ્લા કર કે કિશ્તી ફાડ દેતી ઔર ડૂબતે હુએ માહીગીરોં કો હડપ કર જાતી હૈ ! **કૂકી** કા શિકાર કરને વાલે ઈસી મછલી કી ખાલ અપની કિશ્તી પર ચઢા લેતે હૈં ક્યૂંકે ઈસ કી અપની ખાલ પર ઈસ કા **કાંટા** અસર નહીં કરતા ! (اَيضاً ص۳۶۳)

કાતૂસ

કાતૂસ બહુત બડી મછલી હૈ, બડી બડી કિશ્તિયોં કો તોડ ફોડ ડાલતી હૈ. **કાતૂસ મછલી** મેં એક અજીબ બાત યેહ હૈ કે અગર કિસી કિશ્તી મેં હૈઝ વાલી ઔરત સુવાર હો તો ઉસ કિશ્તી કે કરીબ ભી નહીં જાતી ! મલ્લાહ (યા'ની કિશ્તી ચલાને વાલે) **કાતૂસ મછલી** કો ખૂબ જાનતે હૈં, અગર કહીં ઈસ કા સામના હો જાએ તો ઉસ કે સામને ઔરત કે હૈઝ સે આલૂદ કપડે ફેંકતે હૈં જિસ સે યેહ ભાગ જાતી હૈ.

(عجائبُ الحَیَوانات ص۲۲۰ مُلَخَّصاً)

દુલ્ફીન (સોસ મછલી)

દુલ્ફીન બહુત હી પ્યારી મછલી હૈ, કિશ્તી વાલે ઈસે દેખ કર બેહદ ખુશ હોતે હૈં. **દુલ્ફીન** મછલી અગર કિસી ઈન્સાન કો ડૂબતે હુએ દેખ લે તો ફૌરન ઉસ કી મદદ કો પહોંચ જાતી હૈ ઔર ઉસે ધકેલતી હુઈ કનારે કી તરફ લે જાતી હૈ, બા'ઝ અવકાત ડૂબતે આદમી કે નીચે હો કર ઉસે અપની પીઠ પર સુવાર કર લેતી હૈ ઔર બા'ઝ અવકાત અપની દુમ સે ઉસે સાહિલ કી તરફ લે આતી હૈ. (ايضاً ص۲۲۱) **દુલ્ફીન** મછલી મિસ્ર કે દરિયાએ નીલ મેં પાઈ જાતી હૈ.

પરોં વાલી મછલી

સમુન્દર મેં એક બહુત બડી મછલી ઐસી ભી હૈ જો અગર કભી ઇત્તિફાક સે કમ ગહરે પાની મેં આ જાએ ઔર પાની વહાં સે ખુશ્ક હો જાએ તો વોહ કીચડ મેં તડપને લગતી હૈ ઔર મુ-તવાતિર સાત ઘન્ટે તક તડપતી રહતી હૈ, ઇસ ઇઝ્તિરાબ (યા'ની બે કરારી) સે ઉસ કી ખાલ ફટ જાતી હૈ ઔર નીચે સે **દો બડે બડે પર** નિકલ આતે હૈં જિન સે ઉડ કર વોહ ફિર સમુન્દર મેં ચલી જાતી હૈ. **(اَیضاً ص ۲۲۲)**

મિન્શાર

"બુહૈરએ અસ્વદ" મેં પહાડ જૈસી એક કવી હૈકલ મછલી પાઈ જાતી હૈ જિસ કા નામ **મિન્શાર** હૈ, ઇસ કી પીઠ પર સર સે લે કર દુમ તક આબનૂસ[1] કી તરહ કાલે કાલે ઔર આરે કે દન્દાને જૈસે બડે બડે કાંટે હોતે હૈં, ઇસ કા એક દન્દાના દો હાથ યા'ની તક્રીબન એક મીટર કે બરાબર હોતા હૈ, સર કે દાએં બાએં તક્રીબન પાંચ પાંચ મીટર લમ્બે **દો કાંટે** હોતે હૈં. અપને દોનોં કાંટોં સે સમુન્દર કા પાની ચીરતી હુઈ ચલી જાતી હૈ જિસ સે ખૌફનાક આવાઝ સુનાઈ દેતી હૈ. અપને મુંહ ઔર નાક સે પાની કી પિચકારી નિકાલતી હૈ જો આસ્માન કી તરફ ફવ્વારે કી શક્લ મેં નઝર આતા હૈ. ફિર ઉસ કે કતરે કિશ્તી વગૈરા પર બારિશ કે કતરોં કી તરહ ગિરતે હૈં યેહ મછલી અગર કિસી કિશ્તી કે નીચે પહોંચ જાએ તો ઉસે તોડ ફોડ ડાલતી હૈ. જબ કિશ્તી વાલે ઉસે દેખતે હૈં તો ખૌફઝદા હો જાતે હૈં ઔર ઉસ સે હિફાઝત કે લિયે **અલ્લાહ**

مدینہ

1 : આબનૂસ : જનૂબ મશરિકી એશિયા કે એક દરખ્ત કા નામ હૈ જિસ કી લકડી સખ્ત, વઝ્ની ઔર સિયાહ હોતી હૈ.

عَزَّوَجَلَّ કી બારગાહ મેં ગિડગિડા કર દુઆએં માંગતે હૈં.

(حَياةُ الحَيَوان ج٢ ص٤٤٨)

કૌસજ

કૌસજ મછલી જિસે "સમુન્દરી શેર" કહતે હૈં, ઈસ કી સૂંડ આરે કી તરહ હોતી હૈ, કભી ઈન્સાન કો પા લેતી હૈ તો દો ટુકડે કર કે ચબા જાતી હૈ, પાની મેં જાનવરોં કો ભી અપને આરે સે ઈસ તરહ કાટ ડાલતી હૈ જિસ તરહ તલવાર કિસી ચીઝ કો કાટ દેતી હૈ. **કૌસજ** કે દાંત ઈન્સાન કે દાંતોં જૈસે હોતે હૈં, સમુન્દરી જાનવર ઈસ સે ખૌફઝદા હો કર દૂર ભાગતે હૈં, **કૌસજ** કી અજીબ બાત યેહ હૈ કે અગર રાત કે વક્ત ઈસ કો શિકાર કર લેં તો ઈસ કે પેટ સે ખુશ્બૂદાર ચરબી નિકલતી હૈ, અગર દિન મેં શિકાર કરેં તો નહીં નિકલતી ! બસરા શરીફ કે દરિયાએ દિજલા મેં ખાસ મૌસિમ કે અન્દર ઈસ કી બ કસરત પૈદાવાર હોતી હૈ.

(ايضاً ص٤٢٠ مُلَخَّصاً)

ગાફિલ મછલી હી જાલ મેં ફંસતી હૈ

સુવાલ : ક્યા **મછલી** કે જાલ મેં ફંસને કા ભી કોઈ સબબ હૈ ?

જવાબ : બા'ઝ રિવાયાત સે પતા ચલતા હૈ કે વોહી **મછલી** માહીગીર કે કાંટે યા જાલ મેં ફંસતી હૈ જો **ઝિક્રુલ્લાહ** સે ગાફિલ હો જાતી હૈ ચુનાન્ચે મેરે આકા આ'લા હઝરત, ઈમામે અહલે સુન્નત, મૌલાના શાહ ઈમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن **ફતાવા રઝવિય્યા** (મુખર્રજા) જિલ્દ 9 સફહા 760 પર ફરમાતે હૈં : અબુશ્શૈખ ને રિવાયત કી : مَا اُخِذَ طَائِرٌ وَّلَا حُوْتٌ اِلَّا بِتَضْيِيْعِ التَّسْبِيْحِ યા'ની "કોઈ પરિન્દા ઔર **મછલી** નહીં પકડી જાતી મગર તસ્બીહે

ઈલાહી છોડ દેને સે.'' (تفسیر دُرِّمَنْثور ج٤ ص ١٨٤) **મલ્ફૂઝાતે આ'લા હઝરત સફહા** 531 પર હૈ : અહલે કશ્ફ ફરમાતે હૈં : ''તમામ જાનવર તસ્બીહ (યા'ની **અલ્લાહ તઆલા** કી પાકી બયાન) કરતે હૈં, જબ તસ્બીહ છોડ દેતે હૈં ઉસી વક્ત ઉન કો મૌત આતી હૈ. હર પત્તા તસ્બીહ કરતા હૈ, જિસ વક્ત તસ્બીહ સે ગફલત કરતા હૈ ઉસી વક્ત દરખ્ત સે જુદા હો કર ગિર પડતા હૈ.''

મ-દની મુન્ની ઔર ગાફિલ મછલિયાં

ઈસ સિલ્સિલે મેં એક ઈમાન અફરોઝ હિકાયત મુલા-હઝા હો, મુલ્કે **યમન** મેં એક શખ્સ દરિયા કે કનારે મછલિયાં પકડ રહા થા, ઉસ કી **બચ્ચી** ભી પાસ હી બૈઠી થી, જબ ભી કોઈ **મછલી** હાથ આતી વોહ ઉસે પીછે રખી હુઈ ટોકરી મેં ડાલ દેતા, બચ્ચી **મછલી** ઉઠા કર દોબારા પાની મેં ડાલ દેતી. જબ વોહ શખ્સ શિકાર સે ફારિગ હુવા ઔર મુડ કર દેખા તો ટોકરી મેં એક ભી **મછલી** ન થી ! અપની બેટી સે પૂછા : મછલિયાં કહાં ગઈ ? ઉસ ને જવાબ દિયા : પ્યારે અબ્બૂ ! આપ હી ને તો બતાયા થા કે હદીસે પાક મેં હૈ : ''જાલ મેં વોહી **મછલી** ફંસતી હૈ જો **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ કે **ઝિક્ર** સે ગાફિલ હો જાતી હૈ.'' લિહાઝા મુઝે અચ્છા નહીં લગા કે હમ વોહ **મછલી** ખાએં જો **ઝિક્રુલ્લાહ** સે ગાફિલ હો ગઈ. અપની બચ્ચી કી ઝબાન સે ઐસી પુર હિક્મત બાત સુન કર ઉસ શખ્સ પર રિક્કત તારી હો ગઈ ઔર વોહ રોને લગા ઔર ઉસ ને **મછલી** પકડને કા કાંટા ફેંક દિયા. (صفۃُ الصّفوۃ ج٤ ص ٣٠٧ مُلَخَّصاً)

અલ્લાહુ રબ્બુલ ઈઝ્ઝત عَزَّوَجَلَّ **કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો.** اٰمِين بِجَاہِ النَّبِيِّ الْاَمِين صَلَّى اللهُ تعالٰى عليه واٰله وسلَّم

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم : જિસ ને મુઝ પર દસ મરતબા દુરૂદે પાક પઢા અલ્લાહ عَزَّ وَجَلَّ ઉસ પર સો રહમતેં નાઝિલ ફરમાતા હૈ. (طبرانی)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب ! صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

اُذْكُـــرُوا اللّٰـــه اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب ! صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

ગાફિલ મછલિયાં ખાના કૈસા ?

સુવાલ : તો ક્યા "ગાફિલ મછલિયાં" નહીં ખાની ચાહિએં ?

જવાબ : ઐસા નહીં હૈ, મછલિયાં ખાના **હલાલ** હૈ.

કૌન કૌન સા આબી જાનવર હલાલ હૈ ?

સુવાલ : પાની કા કૌન કૌન સા જાનવર હલાલ હૈ ?

જવાબ : મછલી કે ઈલાવા પાની કા હર જાનવર હરામ હૈ જૈસા કે ફુ-કહાએ અહ્નાફ رَحِمَهُمُ اللهُ تَعَالٰى ફરમાતે હૈં : "પાની કે હર જાનવર કા ખાના હરામ હૈ સિવાએ મછલી કે, કે ઈસ કા ખાના હલાલ હૈ." (عالمگیری ج٥ ص ٢٨٩) **ઈમામ બુરહાનુદ્દીન મરગીનાની** قُدِّسَ سِرُّهُ النُّورَانِی ફરમાતે હૈં : "પાની કા કોઈ જાનવર નહીં ખાયા જાએગા સિવાએ **મછલી** કે, યહાં તક કે બહુત છોટી મછલી, સાંપ નુમા મછલી ઔર મછલી કી દીગર અક્સામ ભી ખા સકતે હૈં." (هدایه ج٤ ص٣٥٣)

મછલી કી તા'રીફ

સુવાલ : મછલી કી તા'રીફ બતા દીજિયે.

જવાબ : દા'વતે ઈસ્લામી કે દારુલ ઈફ્તા કે એક મુફ્તી સાહિબ કી મા'લૂમાતી તહકીક કદરે અલ્ફાઝ કે તસર્રુફ કે સાથ પેશ કી જાતી હૈ. **મછલી** કી કોઈ હત્મી (FINAL) તા'રીફ તો ફિક્હ

યા લુગત કી કુતુબ મેં નઝર સે નહીં ગુઝરી કદીમ (યા'ની પુરાને) ઔર જદીદ (યા'ની નએ) માહિરીન ને ઈસ કે મુ-તઅલ્લિક જો બાતેં બયાન કી હૈં ઉન કા ખુલાસા યેહ હૈ કે **મછલી** ઠન્ડે ખૂન વાલા આબી (યા'ની પાની કા) જાનવર હૈ, ઈસ કા શુમાર ઉન હૈવાનાત મેં હોતા હૈ જો ફિકારિયા (Vertebrate) યા'ની રીઢ કી હડ્ડી વાલે જાનવર હૈં, લેકિન બહુત સારી મછલિયાં ઐસી હૈં જિન મેં રીઢ કી હડ્ડી નહીં હોતી. સાંસ લેને કે લિયે અક્સર મછલિયાં ગલફડે ઈસ્તિ'માલ કરતી હૈં. અક્સર મછલિયાં અન્ડે દેતી હૈં લેકિન બા'ઝ બચ્ચે ભી જનતી હૈં, કુછ મછલિયાં ઐસી હૈં જો પાની પર મુખ્તસર ઉડાન ભી કરતી હૈં.

મછલી કે સિવા હર આબી જાનવર હરામ હૈ

ફિક્હે હ-નફી કી મશહૂર કિતાબ **"બદાઈઉસ્સનાએઅ"** મેં હૈ : "**મછલી** કે સિવા પાની કે તમામ જાનવર હરામ હૈં, **મછલી** હલાલ હૈ સિવાએ ઉસ મછલી કે જો ખુદ મર કર પાની કી સત્હ પર ઉલટ ગઈ હો. યેહી હમારે અસ્હાબ કા કૌલ હૈ, **મછલી** કી તમામ અક્સામ હલાલ હોને મેં બરાબર હૈં ચાહે વોહ **જિર્રીસ** હો યા મારમાહી (જો કે સાંપ સે મિલતી જુલતી હોતી હૈ, ઈસે "બામ મછલી" ભી બોલતે હૈં વોહ) હો યા ઈસ કે ઈલાવા કોઈ કિસ્મ, ક્યૂંકે હમ ને **મછલી** કે હલાલ હોને પર જો દલાઈલ ઝિક્ર કિયે હૈં ઉન મેં ઐસી કોઈ તફ્સીલ નહીં કે યેહ મછલી હલાલ હૈ યા વોહ મછલી, સિવાએ ઉસ કે જિસ કી દલીલ કે ઝરીએ તખ્સીસ કી ગઈ (યા'ની મખ્સૂસ કર લિયા ગયા) હો. ઔર હઝરતે સય્યિદુના **અલિય્યુલ**

મુર્તઝા શેરે ખુદા كَرَّمَ اللّٰهُ تَعَالٰى وَجْهَهُ الْكَرِيْم ઔર ઈબ્ને અબ્બાસ رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُمَا સે **જિર્રીસ** ઔર નર મછલી કી ઈબાહત (યા'ની જાઈઝ હોના) મરવી હૈ જબ કે કિસી ઔર સે ઈસ કા ખિલાફ મન્કૂલ નહીં હૈ તો યેહ ઈજમાઅ હો ગયા.'' (بَدائِعُ الصَّنائِع ج٤ص١٤٦، مُلَخَّصاً)

મછલી કી હઝારોં કિસ્મેં હૈં

''બદાઈઉસ્સનાએઅ'' કી ઈબારત સે વાઝેહ હુવા કે મછલી કી તમામ હી અક્સામ હલાલ હૈં હાં ઈતના ઝરૂર હૈ કે મછલી કી સેંકડોં બલ્કે હઝારોં અક્સામ હૈં બા'ઝ અક્સામ ઐસી હૈં કે જિન મેં ઉ-લમા કો સરા-હતેં કરના પડીં કે યેહ જાનવર મછલી હૈ ઈસ કો ગૈર મછલી કહના દુરુસ્ત નહીં. બા'ઝ જાનવર વોહ હૈં કે જિન કે મછલી હોને યા ન હોને મેં અહલે લુગત કો ઈખ્તિલાફ રહા જૈસા કે ઝીંગા ઈસ કે મછલી હોને યા ન હોને મેં ઈખ્તિલાફ હૈ લેકિન દુરુસ્ત યેહી હૈ કે યેહ મછલી હૈ. ઈસ બારે મેં હત્મી ઝાબિતા યેહ હૈ કે લુગત ઔર અહલે અરબ કે ઉર્ફ કા એ'તિબાર મો'તબર હોગા કે અ-રબી મેં જિસ કો **સમક** (યા'ની મછલી) કહતે હૈં અહાદીસ મેં ઈસ કો હલાલ કિયા ગયા હૈ ઔર ઈસ લફ્ઝ કે દુરુસ્ત મહ્મલ કા તઅય્યુન અહલે અરબ સાહિબાને લુગત કા ઉર્ફ હી કર સકતા હૈ. અલબત્તા જિસ ચીઝ કે બારે મેં **મુ-તઅય્યન** (યા'ની તૈ) હો જાએ કે યેહ મછલી હૈ તો ઉસ કા ખાના હલાલ હૈ, ચાહે ઉસ કે લિયે સમક કે ઈલાવા કોઈ ઔર લફ્ઝ મ-સલન **હૂત** ઔર **નૂન** વગૈરા ઈસ્તિ'માલ કિયા ગયા હો.

સમુન્દરી અજાઇબાત અનગિનત હૈં

મછલી કી બહુત સારી અક્સામ વોહ હૈં જિન કે બારે મેં શુરૂઅ

હી સે લોગોં મેં તરદ્દુદ (યા'ની તઝબ્ઝુબ, શક વ શુબા) રહા કે યેહ મછલી હૈ ભી યા નહીં ! બા'ઝ અક્સામ તો અક્લોં કો હૈરાન કર દેને વાલી હૈં, સમુન્દર કે બારે મેં ચૂંકે કહા જાતા હૈ : "اَلْبَحْرُ لَا تُحْصٰى عَجَائِبُهٗ" યા'ની સમુન્દરી અજાઈબાત શુમાર મેં નહીં આ સકતે. યેહી વજહ હૈ કે સમુન્દર સે નિત નઈ મખ્લૂકાત કી દરયાફ્ત કે સાથ સાથ મછલિયોં કી ભી અજીબ સે અજીબ તરીન અક્સામ કી ફરાહમી કા સિલ્સિલા જારી વ સારી હૈ. લિહાઝા બા'ઝ મછલિયોં સે મુ-તઅલ્લિક યેહ બાત હર દૌર કે ઉ-લમા મેં ઝેરે બહ્સ રહી હૈ કે યેહ ચીઝ મછલી હૈ યા નહીં.

દો મછલિયોં કે મુ-તઅલ્લિક આ'લા હઝરત رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه કી તહકીકે અનીક

ફતાવા રઝવિય્યા શરીફ જિલ્દ 20 સફ્હા 323 તા 326 પર ઈસી તરહ કી **દો મછલિયોં** પર ઉમ્દા તહકીક બયાન કી ગઈ હૈ, એક મછલી કા નામ **જિર્રીસ** ઔર દૂસરી કા નામ અ-રબી મેં **જિર્રી** ફારસી મેં **મારમાહી** ઔર ઉર્દૂ મેં બામ મછલી હૈ યેહ દોનોં મછલી અપની શક્લ મેં ઐસી હૈં કે ઈન કે મછલી હોને યા ન હોને મેં ન સિર્ફ યેહ કે અવામ મેં તરદ્દુદ યા'ની શક વ શુબા રહા બલ્કે બા'ઝ ફુ-કહાએ કિરામ رَحِمَهُمُ اللهُ السَّلَام કે ભી ઈસ તરહ કે અક્વાલ કુતુબ મેં નક્લ હુએ જિન કે મુતાબિક મછલી ન માનને કી બિના પર ઉન કા ખાના જાઈઝ નહીં થા લેકિન આ'લા હઝરત, ઈમામે અહલે સુન્નત, મુજદ્દિદે દીનો મિલ્લત મૌલાના શાહ ઈમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن ને ફુ-કહાએ કિરામ رَحِمَهُمُ اللهُ السَّلَام કી જો તહકીક ઈસ મકામ પર નક્લ કી હૈ ઉસ મેં યેહ

સાબિત કિયા હૈ કે યેહ દોનોં મછલિયાં હૈં ઔર હલાલ હૈં, ઈમામે અહલે સુન્નત رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه ને યેહ ભી બયાન કિયા કે અહલે લુગત ઈન દોનોં મછલિયોં કો એક હી સમઝતે હૈં લેકિન ફુ-કહાએ કિરામ رَحِمَهُمُ اللهُ السَّلَام કે નઝદીક યેહ દોનોં અલગ અલગ મછલિયાં હૈં. આપ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه **જિર્રીસ** મછલી કે મુ-તઅલ્લિક ફરમાતે હૈં : "**જિર્રીસ** એક કસીરુલ વુજૂદ મછલી સવાહિલ (સમુન્દર કે કનારોં) પર અરઝાની (યા'ની કસરત) સે બિકને વાલી હૈ.

હિકાયત

હઝરતે સય્યિદુના ઈમામ મુહમ્મદ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه **"મબ્સૂત"** મેં રિવાયત ફરમાતે હૈં : યા'ની અમ્રહ બિન્તે અબી તુબૈખ ને કહા : મૈં અપની કનીઝ કે સાથ જા કર એક **જિર્રીસ** એક કફીઝ ગેહૂં કો (યા'ની તક્રીબન 46 કિલો ગ્રામ ગેહૂં કે બદલે) ખરીદ કર લાઈ જો ઝમ્બીલ (યા'ની ટોકરી) મેં ન સમાઈ, એક તરફ સે સર નિકલા રહા દૂસરી તરફ સે દુમ, ઈતને મેં મૌલા અલી كَرَّمَ اللهُ تَعَالٰى وَجْهَهُ الْكَرِيْم કા ગુઝર હુવા, ફરમાયા : કિતને કો લી ? મૈં ને કીમત અર્ઝ કી. ફરમાયા : "ક્યા (હી) પાકીઝા ચીઝ હૈ ઔર કિતની અરઝાં (યા'ની સસ્તી) ઔર **મુ-તઅલ્લિકીન** પર કિતની વુસ્અત વાલી."

જિર્રીસ કે મુ-તઅલ્લિક મુખ્તલિફ અકવાલ

આ'લા હઝરત رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى عَلَيْه મઝીદ ફરમાતે હૈં : "હયાતુલ હ-યવાન" મેં હૈ : **જિર્રીસ** યેહ મછલી હૈ જો સાંપ કે મુશાબેહ (યા'ની મિલતી જુલતી) હૈ ઈસ કી જમ્અ જરાસી હૈ, ઈસ કો **જિર્રી** ભી કહતે હૈં, ફારસી મેં ઈસે મારમાહી કહતે હૈં, ઔર હમ્ઝા કી બહ્સ મેં ગુઝરા કે યેહ

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم : મુઝ પર કસરત સે દુરૂદે પાક પઢો બેશક તુમ્હારા મુઝ પર દુરૂદે પાક પઢના તુમ્હારે ગુનાહોં કે લિયે મગ્ફિરત હૈ. (جامع صغیر)

અન્કલૈસ હૈ. જાહિઝ ને કહા : યેહ પાની કા સાંપ હૈ ઈસ કા યેહ હુક્મ હૈ કે વોહ હલાલ હૈ. મગર ફુ-કહાએ કિરામ رَحِمَهُمُ اللّٰهُ السَّلَام જિસે **જિર્રીસ** કહતે હૈં વોહ યકીનન "મારમાહી" (યા'ની બામ મછલી) કે સિવા દૂસરી મછલી હૈ કે મુતૂન વ શુરૂહ વ ફતાવા મેં તસરીહન (યા'ની વાઝેહ તૌર પર) દોનોં કા નામ જુદા જુદા ઝિક્ર ફરમાયા, લા જરમ (યા'ની બેશક) "મુગરિબ" મેં કહા : **هُوَ غَيْرُ الْمَارِمَاهِى**[1] (યા'ની વોહ મારમાહી કા ગૈર હૈ. ت) અલ્લામા ઈબ્ને કમાલ બાશા "ઈસ્લાહ વ ઈઝાહ" મેં ફરમાતે હૈં : **જિર્રીસ** મછલી કી કિસ્મ હૈ જો મારમાહી યા'ની બામ મછલી કે ઈલાવા હૈ. "યેહ મુગરિબ" (નામી કિતાબ) મેં મઝકૂર હૈ. ઈન દોનોં કો અલા-હદા ઈસ લિયે ઝિક્ર કિયા કે ઈન કે મછલી હોને મેં ખફા (યા'ની પોશી-દગી) હૈ." (ફતાવા ર-ઝવિય્યા, જિ. 20, સ. 324, 330)

નર ઔર માદા મછલી મેં ચન્દ નુમાયાં ફર્ક

સુવાલ : ઈસ જવાબ મેં "નર મછલી" કા તઝકિરા કિયા ગયા હૈ. બરાહે કરમ ! નર ઔર માદા મછલી કી શનાખ્ત કી કુછ વઝાહત કર દીજિયે.

જવાબ : નર ઔર માદા મછલી કે તીન નુમાયાં ફર્ક મુલા-હઝા હોં : ﴾1﴿ આમ હાલાત મેં **નર મછલી** કા જિસ્મ લમ્બા ઔર બડા હોતા હૈ જબ કે માદા મછલી કા જિસ્મ કદરે (યા'ની કુછ) ગોલ ઔર નર **મછલી** સે નિસ્બતન છોટા હોતા હૈ અલબત્તા "નસ્લ બઢાને" કે દિનોં મેં માદા મછલી કા પેટ નર મછલી સે બડા હો જાતા હૈ ﴾2﴿ નર મછલી કા રંગ વાઝેહ ઔર સાફ

[1] اَلْمُغْرِب لِلْمُطَرِّزِی ج ۱ ص ۱۳۸

હોતા હૈ જો અક્સર નીલા (Blue) ઔર નારંગી (Orange) હોતા હૈ જબ કે માદા મછલી કી રંગત ભૂરી (Brown) હોતી હૈ ﴾3﴿ નર મછલી કે પેટ કે નીચે એક પર (Fin) હોતા હૈ જો માદા મછલી કે મુકાબલે મેં બડા હોતા હૈ, ઉસ પર (Fin) કે નીચે નર યા માદા હોને કી અલામાત હોતી હૈં.

બિગૈર ગલફડે કી મછલી ખાના કૈસા ?

સુવાલ : બિગૈર ગલફડે કી મછલી હલાલ હૈ યા હરામ ?

જવાબ : હલાલ હૈ.

મછલી કી કૌન સી કિસ્મ હરામ હૈ ?

સુવાલ : ક્યા મછલી કી કોઈ કિસ્મ **હરામ** ભી હૈ ?

જવાબ : નહીં ઐસી કોઈ કિસ્મ નહીં, સિર્ફ વોહ મછલી હરામ હૈ જો દરિયા મેં ખુદ બ ખુદ મર કર ઉલટ જાએ. હાં ! અગર કિસી કેમીકલ યા હથિયાર વગૈરા કી ઝર્બ સે પાની હી મેં મર કર ઉલટ ગઈ તબ ભી હલાલ હૈ જૈસા કે **સદરુશશરીઅહ, બદરુત્તરીકહ** હઝરતે અલ્લામા મૌલાના મુફ્તી મુહમ્મદ અમજદ અલી આ'ઝમી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْقَوِى ફરમાતે હૈં : "જો મછલી પાની મેં મર કર તૈર ગઈ યા'ની જો બિગૈર મારે અપને આપ મર કર પાની કી સત્હ પર ઉલટ ગઈ વોહ હરામ હૈ, મછલી કો મારા ઔર વોહ મર કર ઉલટી તૈરને લગી, યેહ હરામ નહીં." (બહારે શરીઅત, જિ. 3, સ. 324)

મછલી કે હલાલ હોને કી દીગર સૂરતેં

બહારે શરીઅત મેં હૈ : "પાની કી ગર્મી યા સર્દી સે મછલી મર

ફરમાને મુસ્તફ઼ા صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم : જિસ ને કિતાબ મેં મુઝ પર દુરૂદે પાક લિખા તો જબ તક મેરા નામ ઉસ મેં રહેગા ફ઼િરિશ્તે ઉસ કે લિયે ઈસ્તિગ્ફ઼ાર કરતે રહેંગે. (طبرانی)

ગઈ યા મછલી કો ડોરે મેં બાંધ કર પાની મેં ડાલ દિયા ઔર મર ગઈ યા જાલ મેં ફંસ કર મર ગઈ યા પાની મેં કોઈ ઐસી ચીઝ ડાલ દી જિસ સે મછલિયાં મર ગઈ ઔર યેહ મા'લૂમ હૈ કે ઉસ ચીઝ કે ડાલને સે મરીં યા ઘડે યા ગઢે મેં મછલી પકડ કર ડાલ દી ઔર ઉસ મેં પાની થોડા થા ઈસ વજહ સે યા જગહ કી તંગી કી વજહ સે મર ગઈ ઈન સબ સૂરતોં મેં વોહ મરી હુઈ મછલી **હલાલ** હૈ." (ઐઝન, دُرِّمُختار و رَدُّالمُحتار ج٩، ص ٥١٢) અલ ગરઝ સિર્ફ વોહી મછલી હરામ હૈ જો બિગૈર કિસી ઝાહિરી સબબ કે પાની મેં તબ્ઈ મૌત (યા'ની ખુદ બ ખુદ) મર કર ઉલટી તૈર જાએ.

પરિન્દે કી ચોંચ સે મછલી છૂટ કર ગિરી......

સુવાલ : પરિન્દા મછલી કા શિકાર કર કે ઉડા, મછલી ઉસ સે છૂટ કર ગિરી, દેખા તો મરી હુઈ થી, ખાઈ જાએગી યા નહીં ?

જવાબ : ખાઈ જાએગી ક્યૂંકે મૌત કા સબબ પરિન્દા બના, તબ્ઈ મૌત નહીં મરી.

મછલી કે પેટ સે અગર મછલી નિકલે તો ?

સુવાલ : બડી મછલી ખરીદ કર જબ કાટી તો ઉસ કે પેટ મેં સે છોટી મછલી નિકલી, પેટ સે નિકલી હુઈ મછલી ખા સકતે હૈં યા નહીં ?

જવાબ : પેટ સે નિકલી હુઈ મછલી મેં અગર મા'મૂલ કે મુતાબિક સખ્તી મૌજૂદ હૈ (યા'ની FRESH) હૈ તો ઉસે ભી ખા સકતે હૈં ઔર અગર ઉસ મેં તગય્યુર આ ચુકા હૈ યા'ની નર્મ પડ કર સખ્ત બદબૂદાર હો ચુકી હૈ તો નહીં ખા સકતે. ફુ-કહાએ કિરામ رَحِمَهُمُ اللّٰهُ السَّلَام ફરમાતે હૈં, "મુહીતે બુરહાની" મેં હૈ : "મછલી

કા શિકાર કિયા ઔર ઉસ કે પેટ મેં દૂસરી મછલી નિકલી તો ઉસે ભી ખાયા જાએ ક્યૂંકે યેહ પહલી મછલી કે પકડને ઔર દૂસરી જગહ કી તંગી (યા'ની પેટ કે અન્દર દમ ઘુટ જાને) કી વજહ સે મરી હૈ. ઔર યેહ મસ્અલા દલાલત કરતા હૈ કે અગર તાફી મછલી કે પેટ મેં સે દૂસરી (ફ્રેશ) મછલી પાઈ ગઈ તો વોહ ખાઈ જાએગી ઔર અગર વોહ ભી તાફી હો તો નહીં ખાઈ જાએગી, ઔર ઈમામ મુહમ્મદ رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰى عَلَيْه સે રિવાયત હૈ કે ઉસ મછલી કે બારે મેં જો કુત્તે કે પેટ સે (કે મેં) નિકલે, કે ઉસ કે ખાને મેં કોઈ હરજ નહીં જબ કે ઉસ કી હાલત મુ-તગય્યર (યા'ની તબ્દીલ શુદા) ન હો ક્યૂંકે ઉસ કી મૌત "સબબ" સે હુઈ હૈ." (محیط برہانی ج۶ص۶۱) (**તાફી** : ઉસ મછલી કો કહતે હૈં જો બિગૈર કિસી ઝાહિરી સબબ કે ખુદ બ ખુદ મર કર દરિયા મેં ઉલટી તૈર જાએ)

મછલી કે અન્ડે

સુવાલ : મછલી કે અન્ડે ખા સકતે હૈં યા નહીં ?

જવાબ : ખા સકતે હૈં. બડે સાઇઝ કે અન્ડે ભી હોતે હૈં મગર હઝારોં લાખોં કી તા'દાદ મેં ખશખાશ કે દાનોં કી તરહ બારીક પીલે રંગ કે **અન્ડે** જિન પર કુદરતી ઝિલ્લી ચઢી હુઈ હોતી હૈ વોહ કાફી લઝીઝ હોતે હૈં, ઇસ કો "આની" ભી બોલતે હૈં, જબ કભી આપ અપની મછલી કટવાએં તો કાટને વાલે કો બોલ દીજિયે કે અગર અન્ડે નિકલેં તો હમેં દે દેં, ક્યૂંકે ઉમૂમન ઉજરત પર મછલી કાટને વાલે મછલી કે અન્ડે આલાઇશોં કે

સાથ ડાલ દેતે હૈં, ફિર નિકાલ કર બેચતે હૈં, ઉન કો ભી ચાહિયે કે ઐસા ન કિયા કરેં, જિસ કી મછલી હૈ ઉસે દે દિયા કરેં.

પાની મેં કેમીકલ કે ઝરીએ મછલિયાં મારના કૈસા ?

સુવાલ : નહ્ર઼ ઔર તાલાબ મેં કેમીકલ ડાલ કર યા કરન્ટ છોડ કર મછલિયાં માર કર શિકાર કરના કૈસા ?

જવાબ : કેમીકલ ડાલને યા કરન્ટ છોડને કે તરીકે શર-ઈ એ'તિબાર સે જાઈઝ નહીં કે ઈસ સે મછલિયોં કે સાથ સાથ દીગર ગૈર મૂઝી આબી મખ્લૂક ભી બિલા વજહ હલાક હોગી.

કેમીકલ સે મારી હુઈ મછલિયાં ખાના કૈસા ?

સુવાલ : બમ યા કેમીકલ કે ઝરીએ મારી હુઈ મછલિયાં ખાને કી ઈજાઝત હૈ યા નહીં ?

જવાબ : અગર ઉન મેં ઝહરીલા અસર વગૈરા ન હો તો ખાના બિલા શુબા જાઈઝ હૈ.

બમ ધમાકે સે મછલિયાં મારના કૈસા ?

મછલી કે બારે મેં "ફૈસલા ફિક્હી બોર્ડ, દેહલી" (16 જુમાદલ ઊલા 1424 હિ. મુતાબિક 17-7-2003) કા મન્ઝૂર શુદા એક સુવાલ ઔર ઉસ કા જવાબ પઢિયે ઔર મા'લૂમાત મેં ઈઝાફા કીજિયે :

સુવાલ : મછલિયાં પકડને કે લિયે એક બમ ફોડા જાતા હૈ જિસ સે મછલિયાં પાની મેં હી મર જાતી હૈં ફિર ઉન્હેં પકડ કર બાઝાર મેં લાયા જાતા હૈ, હમેં ઈલ્મ નહીં હૈ કે યેહ મછલી પાની મેં મરી યા પાની કે બાહર ! ઐસી સૂરત મેં ઈન મછલિયોં કા

ખાના જાઈઝ હૈ યા નહીં ?

જવાબ : ﴿1﴾ બમ ધમાકે સે મરી હુઈ મછલિયોં કો ખાના જાઈઝ હૈ (ક્યૂં) કે ઉસ કી મૌત કા સબબે ઝાહિર (યા'ની ઝાહિરી વજહ) મા'લૂમ હૈ. હરામ સિર્ફ વોહ મછલી હોતી હૈ જિસ કે મરને કા કોઈ સબબે ઝાહિર (યા'ની ઝાહિરી સબબ) ન મા'લૂમ હો, ન હી કોઈ અલામત સબબે મૌત પર દાલ્લ (સુબૂત બનતા) હો યા'ની યેહ મુ-તઅય્યન (યા'ની કરાર પા ચુકા) હો કે વોહ અપની મૌત આપ મર કર ઉલટ ગઈ હૈ. હાં અગર બમ ફોડને સે મછલી મેં કોઈ સમ્મિય્યત (યા'ની ઝહરીલા પન) યા મુઝિર (યા'ની નુક્સાન દેહ) કૈફિય્યત પૈદા હો તો ઈસ કે બાઈસ ઉસ કા ખાના મમ્નૂઅ હોગા. وَاللّٰهُ تَعَالٰى اَعْلَم ﴿2﴾ બમ ધમાકે સે અગર દૂસરે ગૈર મૂઝી (યા'ની ઈઝા ન દેને વાલે) જાનવર ન મરેં ન ઉન્હેં ઈઝા પહોંચે તો શિકાર કા યેહ તરીકા જાઈઝ વરના ઉન (ગૈર મૂઝી જાનવરોં) કે કત્લ વ ઈઝા સે મન્ફઅત વાબસ્તા (યા'ની ઇન કો મારને યા તક્લીફ પહોંચાને સે ફાએદા) ન હોને કી વજહ સે (શિકાર કા યેહ તરીકા) **ના જાઈઝ** હૈ કે યેહ ગૈર મૂઝી જાનવરોં પર ઝુલ્મ હૈ. وَاللّٰهُ تَعَالٰى اَعْلَم

જાલ મેં ગૈર મૂઝી જાનવર ફંસ જાએં તો ?

સુવાલ : જાલ મેં મછલી કે સાથ સાથ ગૈર મૂઝી જાનવર મ-સલન કેકડે વગૈરા ભી ફંસ જાતે હૈં ક્યા ઉન કો મરને દિયા જાએ ?

જવાબ : ઈસ સિલ્સિલે મેં જામિઆ અશરફિયા મુબારક પૂર શરીફ (અલ હિન્દ) કે દારુલ ઈફ્તા કા ફતવા યેહ હૈ : જાલ સે મછલી કા

શિકાર કરના જાઈઝ હૈ, અગર જાલ મેં મછલી કે ઈલાવા દૂસરે ગૈર મૂઝી જાનવર ફંસ જાએં તો ઉન્હેં જાલ સે નિકાલ કર દરિયા મેં ડાલ દેં, ક્યૂંકે ઉન્હેં બિલા વજહે શર-ઈ મારના જાઈઝ નહીં. હદીસ મેં હૈ હુઝૂરે અક્દસ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَسَلَّم ને ફરમાયા : જિસ ને ચિડિયા યા કિસી જાનવર કો નાહક કત્લ કિયા ઉસ સે **અલ્લાહ તઆલા** કિયામત કે દિન સુવાલ કરેગા. અર્ઝ કિયા ગયા : **યા રસૂલલ્લાહ** صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَسَلَّم ! ઉસ કા હક ક્યા હૈ ? ફરમાયા કે : "ઉસ કા હક યેહ હૈ કે ઝબ્હ કરે ઔર ખાએ યેહ નહીં કે સર કાટે ઔર ફેંક દે."

(مسند امام احمد بن حنبل ج٢ ص ٥٦٧ حدیث٦٥٦٢، نَسائی ص ٧٧٠حدیث٤٣٥٥)

મછલી કી હડ્ડિયાં ખા સકતે હૈં યા નહીં ?

સુવાલ : મછલી કી હડ્ડિયાં ખા સકતે હૈં યા નહીં ?

જવાબ : ખા સકતે હૈં. મછલી કી હડ્ડિયાં ઉમૂમન સખ્ત હોતી હૈં ઔર ખાઈ નહીં જાતીં. મગર બા'ઝ કી ચબની યા'ની કુરકુરી ઔર મુલાયમ હોતી હૈં. મ-સલન સમુન્દર કે પાપલેટ ઔર સુરમઈ મછલી વગૈરા કી હડ્ડિયાં નર્મ ઔર લઝીઝ હોતી હૈં ઇન કો ખૂબ ચબાઈયે ઔર અચ્છી તરહ ચૂસ કર બચા હુવા ચૂરા ફેંક દીજિયે. ફતાવા ર-ઝવિય્યા મેં હૈ : "જાનવર હલાલ મઝ્બૂહ કી હડ્ડી કિસી કિસ્મ કી મન્અ નહીં જબ તક ઉસ કે ખાને મેં મઝર્રત (યા'ની નુક્સાન) ન હો, અગર હો તો ઝરર કી વજહ સે મુમા-ન-અત હોગી, ન કે ઈસ લિયે કે હડ્ડી ખુદ મમ્નૂઅ હૈ." (ફતાવા ર-ઝવિય્યા, જિ. 20, સ. 340)

મછલી કી ખાલ ખાના કૈસા ?

સુવાલ : મછલી કી ખાલ ખા સકતે હૈં યા નહીં ?

જવાબ : ખા સકતે હૈં. ઉમૂમન લોગ મછલી કી ખાલ પહલે હી સે યા પકને કે બા'દ નિકાલ કર ફેંક દેતે હૈં ઐસા ન કિયા જાએ, અગર કોઈ મજબૂરી ન હો તો મછલી કી ખાલ ભી ખા લેની ચાહિયે, કે યેહ ભી **અલ્લાહુ રબ્બુલ ઈઝ્ઝત** કી ને'મત હૈ ઔર બા'ઝ મછલિયોં કી ખાલ તો નિહાયત લઝીઝ હોતી હૈ. હાં કિસી મછલી કી ખાલ સખ્ત હો ઔર ચબાને મેં ન આતી હો તો ફેંકને મેં હરજ નહીં.

મછલી પકાને કા તરીકા

સુવાલ : ક્યા મછલી પકાને કા કોઈ મખ્સૂસ તરીકા હૈ ?

જવાબ : મછલી પકાને કે કઈ તરીકે હૈં : સબ સે બેહતર યેહ હૈ કે નમક મસાલા ચઢા કર કોએલોં પર સેંક લી જાએ, ઓવન (OVEN) મેં ભી સેંક સકતે હૈં. બહુત ઝિયાદા પકા કર યા તેઝ આંચ પર તલ કર ખાને સે ઈસ કે ફાએદે મેં કમી આ જાતી હૈ. હમારે (યા'ની સગે મદીના عُفِيَ عَنْهُ કે) ઘર મેં **મછલી પકાને કા તરીકા** યેહ હૈ કે પહલે ચન્દ ઘન્ટે પાની કે બરતન મેં ભિગો કર રખ દેતે હૈં, ઈસ તરહ કરને સે ઈસ કી બૂ મેં કાફી કમી આ જાતી હૈ. સાલન બનાને મેં તેલ કે ઈલાવા સિર્ફ ચાર ચીઝેં યા'ની નમક, મિર્ચ, પિસા હુવા લહ્સન ઔર પિસા હુવા ખુશ્ક ધનિયા ઈસ્તિ'માલ કરતે હૈં, ઈસ તરહ અગર "ફ્રાઈ પેન" મેં જલા કર મસાલા ખુશ્ક કર લેં તો મછલી કી નિહાયત લઝીઝ ડિશ

બન જાતી હૈ. મસાલા બિગૈર ખુશ્ક કિયે ભી ખા સકતે હૈં ઔર હસ્બે ઝરૂરત પાની ડાલ કર શોરબા ભી બનાયા જા સકતા હૈ. તહરીર કર્દા કે ઈલાવા હમારે યહાં મછલી પકાને મેં ઉમૂમન ઔર કોઈ ચીઝ મ-સલન પિયાઝ, આલૂ, કાલી મિર્ચ વગૈરા નહીં ડાલતે. હાં બુમ્લા નામી એક નર્મ મછલી આતી હૈ ઉસ મેં દેખા હૈ મઝકૂરા મસાલે કે ઈલાવા ટમાટર ભી ડાલતે હૈં. અગર મસાલા યા શોરબા ઝિયાદા કરના હો તો પિસા હુવા લહ્સન ઔર ખુશ્ક ધનિયા દુગની તિગની બલ્કે ઈસ સે ભી ઝિયાદા મિક્દાર મેં દિલ ખોલ કર ડાલ સકતે હૈં. કભી તજરિબા કર કે દેખ લીજિયે, હો સકતા હૈ શુરૂઆત મેં સહીહ ન બન પાએ, જબ હાથ બૈઠ જાએગા તો શાયદ આપ કો ઈસ તરીકે કા મછલી કા સાલન બહુત પસન્દ આએગા.

સરકારે મદીના صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને મછલી ખાઈ

સુવાલ : ક્યા સુલ્તાને મદીના صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم સે મછલી ખાના સાબિત હૈ ?

જવાબ : જી હાં.

કદ-આવર મછલી

હઝરતે સય્યિદુના જાબિર બિન **અબ્દુલ્લાહ** رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُمَا ફરમાતે હૈં, **રસૂલુલ્લાહ** صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને હમેં કુફ્ફારે કુરૈશ કે મુકાબલે પર ભેજા ઔર હઝરતે સય્યિદુના **અબૂ ઉબૈદા** رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ કો હમારા સિપહ સાલાર (યા'ની કમાન્ડર) મુકર્રર ફરમાયા ઔર હમેં ખજૂરોં કી એક બોરી બતૌરે ઝાદે રાહ ઈનાયત ફરમાઈ. ઈસ કે સિવા કોઈ

ઔર ચીઝ નહીં થી જો હમેં દેતે, હઝરતે સય્યિદુના **અબૂ ઉબૈદા** رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ હમેં (રોઝાના) એક એક **ખજૂર** અતા ફરમાતે. કહા ગયા : આપ હઝરાત رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُم એક ખજૂર સે કૈસે ગુઝારા કરતે થે ? ફરમાયા : હમ ઉસ કો બચ્ચે કી તરહ ચૂસતે ઔર ઊપર સે પાની પી લેતે તો વોહ ઉસ રોઝ રાત તક હમેં કાફી હો જાતી. હમ અપની લાઠિયોં સે દરખ્ત કે પત્તે ગિરાતે ઔર ઉન્હેં પાની મેં ભિગો કર ખા લેતે. ઈસ કે બા'દ હમ સાહિલે સમુન્દર પર પહોંચે તો વહાં બડે ટીલે કે માનિન્દ એક બહુત બડી મછલી પડી થી, જિસે અમ્બર કહા જાતા હૈ, હઝરતે સય્યિદુના **અબૂ ઉબૈદા** رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ ને ફરમાયા : યેહ મુર્દાર હૈ, ફિર ખુદ હી ફરમાયા : નહીં બલ્કે હમ **રસૂલુલ્લાહ** صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કે ભેજે હુએ હૈં ઔર હમ રાહે ખુદા عَزَّوَجَلَّ મેં (ઘરોં સે નિકલે) હૈં ઔર આપ હઝરાત ઈઝતિરારી હાલત મેં હૈં ઈસ લિયે (ઈસે) ખા લીજિયે. હમ ને એક મહીના ઉસ પર ગુઝારા કિયા ઔર હમ 300 (આદમી) થે હત્તા કે હમ ફર્બેહ (યા'ની તગડે) હો ગએ. મુઝે યાદ હૈ કે હમ ઉસ કી **આંખ કે ગઢે** સે મટકે ભર ભર કર ચરબી નિકાલતે ઔર ઉસ (મછલી) સે **બૈલ** જિતને બડે બડે ટુકડે કાટતે. (ઉસ મછલી કી આંખ કા હલ્કા ઈતના બડા થા કે) હઝરતે સય્યિદુના **અબૂ ઉબૈદા** رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ ને હમ મેં સે **તેરહ આદમિયોં** કો ઉસ કી આંખ કે ગઢે મેં બિઠા દિયા (તો સબ સમા ગએ). ઉસ કી એક **પસલી** (કમાન કી તરહ) ખડી કી ફિર એક **બડે ઊંટ** પર કજાવા કસા ઔર વોહ ઉસ (પસલી કી કમાન) કે નીચે સે ગુઝર ગયા ઔર હમ ને ઉસ કે ખુશ્ક ગોશ્ત કે ટુકડે બતૌરે ઝાદે રાહ સાથ રખ લિયે. જબ હમ **મદીનતુલ મુનવ્વરહ** زَادَهَا اللّٰہُ شَرَفًاوَّتَعْظِیْمًا પહોંચે તો મુસ્તફા જાને રહમત

صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી ખિદમતે બા બ-ર-કત મેં હાઝિર હુએ ઔર ઈસ કા ઝિક્ર કિયા તો આપ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ફરમાયા : વોહ રિઝ્ક થા જો **અલ્લાહ તઆલા** ને તુમ્હારે લિયે પૈદા ફરમાયા, ક્યા તુમ્હારે પાસ ઉસ ગોશ્ત મેં સે કુછ હૈ ? (અગર હો તો) હમેં ભી ખિલાઓ. હમ ને હુઝૂર રિસાલત મઆબ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી જનાબ મેં ઉસ મછલી કા ગોશ્ત ભેજા તો આપ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને તનાવુલ ફરમાયા. **(مسلم ص ١٠٧٠ حديث ١٩٣٥ مُلَخَّصاً)**

અલ્લાહુ રબ્બુલ ઈઝ્ઝત عَزَّوَجَلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો. اٰمِين بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِين صَلَّى اللّٰه تعالٰى عليه واٰله وسلَّم

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب ! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

એક ઇશ્કાલ ઔર ઉસ કા જવાબ

સુવાલ : ઈસ હદીસે પાક મેં જો યેહ આયા કે હઝરતે સય્યિદુના **અબૂ ઉબૈદા** رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ ને પહલે તો ઉસ મછલી કો મુર્દાર કહા ફિર **હાલતે ઇઝતિરાર** કરાર દે કર તનાવુલ ભી ફરમાયા, યહાં તક તો મસ્અલા વાઝેહ હૈ ઔર ઈસ કી ગુન્જાઈશ ભી હૈ લેકિન હદીસે મુબા-રકા મેં આગે ચલ કર યેહ ભી હૈ કે રસૂલે અકરમ, નૂરે **મુજસ્સમ**, શાહે બની આદમ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ને ભી ઉસ મછલી સે કુછ તનાવુલ ફરમાયા હાલાંકે સરકારે વાલા તબાર صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم તો **હાલતે ઇઝતિરાર** મેં નહીં થે ઈસ કા ક્યા જવાબ હોગા ?

જવાબ : જવાબન દારુલ ઈફ્તા અહલે સુન્નત કે એક મુફ્તી સાહિબ કી

તહકીક ચન્દ અલ્ફાઝ કે રદો બદલ કે સાથ પેશ કી જાતી હૈ : **મછલી** ઐસા જાનવર હૈ જિસ કે ઝબ્હ કી હાજત નહીં હોતી. હઝરતે સય્યિદુના **અબૂ ઉબૈદા** رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ કો ઉસ કે હલાલ હોને કા ઈલ્મ નહીં થા યા ફિર યેહ કે મિલને વાલી મછલી ઐસી થી જો સમુન્દર કે કનારે પડી હુઈ મિલી થી, ઉસે બા કાઈદા શિકાર નહીં કિયા ગયા થા ઈસ બિના પર મઝીદ શુકૂક પૈદા હુએ ઔર ઉન્હોં ને ઉસ મછલી કો મુર્દાર કરાર દિયા મગર ફિર અપને ઈજતિહાદ સે **હાલતે ઈઝતિરાર** કી બિના પર ઉસે ખાને કા હુક્મ દિયા લેકિન ઉન કા મછલી કો મુર્દાર ગુમાન કરના (ઈજતિહાદી ખતા થી) ઈસી બિના પર સરકારે નામદાર صَلَّى اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને હાલતે ઈઝતિરાર ન હોતે હુએ ભી ઉસે તનાવુલ ફરમાયા. શારિહીને હદીસ ને સરવરે કાએનાત صَلَّى اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કી તરફ સે ઉસ મછલી કે ખાએ જાને કે સિલ્સિલે મેં મુખ્તલિફ નિકાત ઈર્શાદ ફરમાએ હૈં મ-સલન યેહ ગૈબી રિઝ્ક ઔર બ-ર-કત વાલા ગોશ્ત થા ઈસ લિયે મહબૂબે રબ, તાજદારે અરબ صَلَّى اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ઉસે તલબ ફરમા કર તનાવુલ ફરમાયા, وَغَيْرُ ذٰلِكَ, ઈસ નુક્તે કે સાથ સાથ ઐન મુમ્કિન હૈ કે હઝરતે સય્યિદુના **અબૂ ઉબૈદા** رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ (કી ઈજતિહાદી ખતા દૂર કરને) કે લિયે ગૈબદાન આકા صَلَّى اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને બતૌરે ખાસ ઉસ મછલી કા ગોશ્ત તનાવુલ ફરમાયા તાકે ઉન કો ઔર દીગર હઝરાત કો ઉસ કે હલાલ હોને કા ઈલ્મ હો જાએ.

હાલતે ઇઝતિરાર ક્યા હૈ ?

સુવાલ : ઈસ સુવાલ જવાબ મેં "હાલતે ઈઝતિરાર" કા તઝકિરા કિયા ગયા હૈ. બરાહે કરમ ! ઈસ કી કુછ વઝાહત કર દીજિયે.

જવાબ : હાલતે ઈઝતિરાર કી તફ્સીલ "તફ્સીરે ખઝાઈનુલ ઈરફાન" સફ્હા 56 સે મુલા-હઝા હો : મુઝ્તર વોહ હૈ જો હરામ ચીઝ કે ખાને પર મજબૂર હો ઔર ઉસ કો ન ખાને સે ખૌફે જાન (યા'ની જાન ચલી જાને કા ખૌફ) હો ખ્વાહ તો શિદ્દત કી ભૂક યા નાદારી કી વજહ સે જાન પર બન જાએ ઔર કોઈ હલાલ ચીઝ હાથ ન આએ યા કોઈ શખ્સ હરામ કે ખાને પર જબ્ર કરતા હો ઔર ઈસ સે જાન કા અન્દેશા હો ઐસી હાલત મેં જાન બચાને કે લિયે હરામ ચીઝ કા કદરે ઝરૂરત યા'ની ઈતના ખા લેના જાઈઝ હૈ કે ખૌફે હલાકત ન રહે. (બલ્કે ઈતના ખાના ફર્ઝ હૈ)

અમીનુલ ઉમ્મહ

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! સહાબએ કિરામ عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان કે જઝબે ઔર વલ્વલે કે કુરબાન ! ઐસી તંગી ઔર ઉસરત, કે રોઝાના સિર્ફ એક ખજૂર ઔર દરખ્તોં કે પત્તે ખા કર ભી રાહે ખુદા عَزَّوَجَلَّ મેં દુશ્મનોં સે લડતે ઔર અપની જાનેં કુરબાન કરતે થે. યેહ ઉન્હીં કી કુરબાનિયોં કા સદકા હૈ જો આજ દુન્યા મેં હર તરફ દીને ઈસ્લામ કી બહારેં હૈં, સહાબએ કિરામ عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان ને રાહે ખુદા કે હર સફર મેં બઢ ચઢ કર હિસ્સા લિયા ખ્વાહ વોહ દુશ્મનોં કે મુકાબલે મેં કિતાલ (યા'ની જંગ) કા મુઆ-મલા હો યા ઈલ્મે દીન સીખના ઔર સિખાના મક્સૂદ

હો. ઈલ્મે દીન સીખને સિખાને કે લિયે હમેં ભી રાહે ખુદા મેં સફર કા ઝેહ્ન બનાના ચાહિયે ઔર દા'વતે ઈસ્લામી કે મ-દની કાફિલોં મેં સુન્નતોં ભરા સફર કર કે અપની ઔર સારી દુન્યા કે લોગોં કી ઈસ્લાહ કી કોશિશ કરની ચાહિયે. અભી જો **હિકાયત** આપ ને મુલા-હઝા ફરમાઈ ઈસ મુહિમ કા નામ **"સીફુલ બહ્ર"** હૈ, તીન સો જાંબાઝોં કી ફૌજ કે સિપહ સાલાર હઝરતે સય્યિદુના **અબૂ ઉબૈદા બિન જર્રાહ** رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ "અ-શ-રએ મુબશ્શરહ" સે થે. બારગાહે રિસાલત صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم સે ઈન કો **"અમીનુલ ઉમ્મહ"** (યા'ની ઉમ્મત કા અમાનત દાર) કા પ્યારા લકબ ઈનાયત હુવા થા. ઈબ્તિદાએ ઈસ્લામ મેં હઝરતે સય્યિદુના અબૂ બક્ર સિદ્દીક رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ કી ઈન્ફિરાદી કોશિશ કે નતીજે મેં મુસલ્માન હુએ થે. નિહાયત હી દિલેર, શેરદિલ, બુલન્દ કામત થે ઔર ચેહ્રએ મુબા-રકા પર ગોશ્ત કમ થા, ગઝ્વએ ઉહુદ કે મૌકઅ પર મદીને કે તાજદાર, શહન્શાહે અબરાર صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કે રુખ્સારે પુર અન્વાર મેં લોહે કે ખૌદ કી દો કડિયાં પૈવસ્ત હો ગઈ થીં, ઉન્હોં ને અપને દાંતોં સે ઉન કો ખીંચ કર નિકાલા ઈસ વજહ સે આપ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ કે દો અગલે દાંત શહીદ હો ગએ થે. **(الاصابہ ج۳ ص۴۷۰،۴۷۶)**

અલ્લાહ રબ્બુલ ઈઝ્ઝત عَزَّوَجَلَّ કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગ્ફિરત હો. اٰمِین بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِین صَلَّی اللّٰہ تعالٰی علیہ واٰلہٖ وسلَّم

صَلُّوا عَلَی الْحَبِیب ! صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! ગઝ્વએ સીફુલ બહ્ર કે મૌકઅ પર કદ-આવર મછલી કા મિલ જાના, એક માહ તક સહાબએ કિરામ عَلَیْہِمُ الرِّضْوَان કા ઉસ કો તનાવુલ ફરમાના, ઊંટોં પર લાદ કર સાથ લાના,

મદીનતુલ મુનવ્વરહ زَادَهَا اللّٰهُ شَرَفًاوَّتَعْظِيْمًا ભી સાથ લે આના, **મછલી** કે ગોશ્ત કે ઝાએકે મેં તગય્યુર ન આના[1] યેહ સબ **અલ્લાહ રબ્બુલ ઈઝ્ઝત** رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ કી રહમત સે સય્યિદુના અબૂ ઉબૈદા બિન જર્રાહ عَزَّوَجَلَّ કી ઔર સહાબએ કિરામ عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان કી બ-ર-કતેં થીં. રાહે ખુદા عَزَّوَجَلَّ મેં જો ભી સફર કરતા હૈ, ઉસ પર **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ કી ખૂબ રહમતેં નાઝિલ હોતીં, મુસીબતોં મેં ભી અ-ઝ-મતેં મિલતીં ઔર રન્જો આલામ રાહતોં મેં ઢલ જાતે હૈં. હર મુસલ્માન કો સહાબએ કિરામ عَلَيْهِمُ الرِّضْوَان કી ઈન અઝીમ કુરબાનિયોં સે દર્સ હાસિલ કરતે હુએ ખિદમતે ઈસ્લામ કે લિયે કમર બસ્તા રહના ચાહિયે.

દિલ કા મરીઝ ઠીક હો ગયા

اَلْحَمْدُ لِلّٰه عَزَّوَجَلَّ તબ્લીગે કુરઆનો સુન્નત કી આલમગીર ગૈર સિયાસી તહરીક, દા'વતે ઈસ્લામી કે હર ફર્દ કા યેહ "મ-દની મક્સદ" હૈ : **"મુઝે અપની ઔર સારી દુન્યા કે લોગોં કી ઈસ્લાહ કી કોશિશ કરની હૈ.** اِنْ شَآءَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ" ઈસ મ-દની મક્સદ કે હુસૂલ કે લિયે આશિકાને રસૂલ કે મ-દની કાફિલે સુન્નતોં કી તરબિય્યત કે લિયે શહ્ર બ શહ્ર ઔર ગાઉં બ ગાઉં સફર કરતે રહતે હૈં, હર મુસલ્માન કો **મ-દની કાફિલે** કા મુસાફિર બન કર ઈસ કી બ-ર-કતેં લૂટની ચાહિએં. રાહે ખુદા عَزَّوَجَلَّ મેં સફર પર નિકલે હુએ મુકદ્દસ અફ્રાદ કી **કદ-આવર મછલી** કે ઝરીએ ગૈબી ઈમદાદ કી હિકાયત આપ ને અભી મુલા-હઝા ફરમાઈ. اَلْحَمْدُ لِلّٰه عَزَّوَجَلَّ આજ ભી જો ઈખ્લાસ કે સાથ ઈસ્લામ કી ખિદમત કી તડપ લે કર ઘરોં સે નિકલતે હૈં વોહ મહરૂમ નહીં રહતે. ઈસ ઝિમ્ન મેં

[1] انظر: شرح صحيح مسلم للقاضی عياض ج٦ ص٣٧٦

દા'વતે ઈસ્લામી કે મ-દની કાફિલે કી એક **મ-દની બહાર** મુલા-હઝા ફરમાઈયે : બાબુલ મદીના કરાચી કે એક ઈસ્લામી ભાઈ કો દિલ કી તક્લીફ હુઈ, ડૉક્ટર ને બતાયા કે આપ કે દિલ કી દો નાલિયાં બન્દ હૈં, એન્જિયો ગ્રાફી (ANGIOGRAPHY) કરવા લીજિયે. ઈલાજ પર હઝારહા રુપૈ કા ખર્ચ આતા થા, યેહ બેચારે ગરીબ ઘબરાએ હુએ થે, એક ઈસ્લામી ભાઈ ને ઉન પર **ઈન્ફિરાદી કોશિશ** કરતે હુએ દા'વતે ઈસ્લામી કે સુન્નતોં કી તરબિય્યત કે "મ-દની કાફિલે" મેં સફર કર કે વહાં દુઆ માંગને કી તરગીબ દિલાઈ, ચુનાન્ચે વોહ તીન દિન કે લિયે મ-દની કાફિલે કે મુસાફિર બને, વાપસી પર તબીઅત બેહતર પાઈ. જબ ટેસ્ટ કરવાએ તો તમામ રિપોર્ટેં દુરુસ્ત થીં, ડૉક્ટર હૈરત સે ઉછલ પડા ઔર કહને લગા કે તુમ્હારે દિલ કી દોનોં બન્દ નાલિયાં ખુલ ચુકી હૈં. આખિર યેહ કૈસે હુવા ? જવાબ દિયા : اَلْحَمْدُ لِلّٰه عَزَّوَجَلَّ **દા'વતે ઈસ્લામી** કે મ-દની કાફિલે મેં સફર કર કે દુઆ કરને કી બ-ર-કત સે મુઝે દિલ કે મોહલિક મરઝ સે નજાત મિલ ગઈ હૈ.

લૂટને રહમતેં કાફિલે મેં ચલો સીખને સુન્નતેં કાફિલે મેં ચલો
દિલ મેં ગર દર્દ હો ડર સે રુખ ઝર્દ હો પાઓગે ફરહતેં કાફિલે મેં ચલો

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب ! صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

સમુન્દર કી ફેંકી હુઈ મછલી ખાના કૈસા ?

સુવાલ : સમુન્દર જિન મછલિયોં કો પાની સે બાહર ફેંક દે ઔર વોહ પાની કે ન હોને કી બિના પર મર જાએં તો ક્યા વોહ હલાલ હૈં ?

જવાબ : જવાબન દારુલ ઈફ્તા અહલે સુન્નત કે એક મુફ્તી સાહિબ કી

તહકીક ચન્દ અલ્ફાઝ કે રદ્દો બદલ કે સાથ પેશ કી જાતી હૈ : જી હાં ઐસી મછલિયાં હલાલ હૈં ઔર અભી બયાન કર્દા **હદીસે અમ્બર** ઈસ કી વાઝેહ દલીલ હૈ, ફુ-કહાએ કિરામ رَحِمَهُمُ اللهُ السَّلَام ને યેહ મસ્અલા તફ્સીલ કે સાથ કુતુબે ફિક્હ મેં તહરીર ફરમાયા હૈ. હઝરતે સય્યિદુના જાબિર બિન **અબ્દુલ્લાહ** رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ સે રિવાયત હૈ કે મહબૂબે રબ્બુલ ઈબાદ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કા ઈર્શાદે રહમત બુન્યાદ હૈ : ''સમુન્દર જિસ મછલી કો ફેંક દે યા (મછલી કે કનારે કે કરીબ પહોંચને પર) પાની પીછે હટ ગયા (ઔર વોહ મછલી ખુશ્કી મેં આને કે સબબ મર ગઈ) તો ઐસી મછલી કો ખાઓ ઔર જો (બિલા સબબ) પાની મેં મર કર ઉલટી તૈર ગઈ વોહ ન ખાઓ.''

(ابو داؤد ج۳ص۵۰۲حدیث۳۸۱۵)

''મબ્સૂત'' મેં હૈ : હમારે નઝદીક મછલી કે બારે મેં અસ્લ ઈબાહત હૈ (યા'ની મુબાહ હોના. ઈસ મકામ પર મુબાહ સે મુરાદ વોહ જાનદાર હૈ જિસ કે હલાલ હોને કે લિયે ઝબ્હ કી હાજત નહીં લિહાઝા) અગર વોહ કિસી સબબ કે ઝરીએ સે મર ગઈ તો હલાલ હૈ ઔર બિગૈર સબબ કે યા'ની ખુદ બ ખુદ મરી તો નહીં ખાઈ જાએગી ઔર અગર કિસી પરિન્દે ને ઉસે માર દિયા તબ ભી ખાઈ જાએગી અગર્ચે વોહ પરિન્દા ઉસે ઉઠા કર પાની મેં ડાલ દે ઔર વોહ મર જાએ, યૂંહી અગર વોહ કિસી જાલ મેં ફંસ જાએ ઔર ઉસ સે ન નિકલ પાએ ઔર મર જાએ તબ ભી ખાઈ જાએગી, અગર કોઈ ઐસી ચીઝ પાની મેં ડાલી જિસ કે

ખાને સે મછલી મર ગઈ ઔર પતા હો કે ઈસ કે ખાને સે મરી હૈ તો ખાઈ જાએગી, યૂંહી પાની કે પીછે હટ જાને કી વજહ સે હલાક હુઈ તબ ભી ખાઈ જાએગી, ઈસી તરહ પાની કી લહર ને ઉસે બાહર ફેંક દિયા ઔર વોહ મર ગઈ તબ ભી ખાઈ જાએગી. **(اَلمَبسوط لِلسَّرَخسی ج ١١ ص ٢٧٧)**

ક્યા ઝમીન મછલી કી પીઠ પર હૈ ?

સુવાલ : કહા જાતા હૈ કે ઝમીન એક બહુત બડી મછલી કી પીઠ પર હૈ ઔર પહાડોં કે વુજૂદ કા સબબ ભી યેહી મછલી બની હૈ !

જવાબ : જી હાં, ઈસ કે મુ-તઅલ્લિક રિવાયાત મૌજૂદ હૈં ચુનાન્ચે **ફતાવા રઝવિય્યા** જિલ્દ 27 સફહા 95 પર દર્જ એક હદીસે પાક કા તરજમા કુછ યૂં હૈ : હઝરતે સય્યિદુના **અબ્દુલ્લાહ** ઈબ્ને અબ્બાસ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُمَا ફરમાતે હૈં : **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ ને ઈન મખ્લૂકાત મેં સબ સે પહલે **કલમ** પૈદા કિયા, ઉસ સે કહા : "લિખો !" ઉસ ને અર્ઝ કી : ક્યા લિખૂં ? ઈર્શાદ હુવા : કદ્ર (યા'ની તક્દીર) કો લિખો, ચુનાન્ચે ઉસ કલમ ને વોહ સબ કુછ લિખા જો કિયામત તક હોને વાલા થા, ફિર ઉસ કિતાબ કો લપેટ દિયા ગયા ઔર કલમ કો ઉઠા લિયા ગયા. અર્શે ઈલાહી પાની પર થા, પાની કે બુખારાત (અબ્ખરહ કી જમ્અ. અબ્ખરહ યા'ની ભાપ) ઉઠે, ઉન સે આસ્માન જુદા જુદા બનાએ ગએ ફિર મૌલા عَزَّوَجَلَّ ને **મછલી** પૈદા કી, ઉસ પર ઝમીન બિછાઈ, ઝમીન પુશ્તે માહી (યા'ની મછલી કી પીઠ) પર હૈ, **મછલી** તડપી, ઝમીન ઝોંકે લેને લગી તો ઉસ પર **પહાડ** જમા કર બોઝલ કર દી ગઈ. **(تفسیر دُرِّمَنثور ج٨ ص٢٤٠)**

સબ સે પહલે નૂરે મુસ્તફા પૈદા હુવા યા કલમ ?

સુવાલ : બયાન કર્દા રિવાયત મેં સબ સે પહલે કલમ કી પૈદાઇશ કા તઝકિરા હૈ જબ કે યેહ ભી રિવાયાત હૈં કે સબ સે પહલે નૂરે મુસ્તફા પૈદા કિયા ગયા હૈ, દોનોં મેં તત્બીક (મુવા-ફકત) કૈસે હો ?

જવાબ : સહીહ હદીસ મેં હૈ કે રસૂલે અકરમ, **નૂરે મુજસ્સમ** صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કા ઇર્શાદે નૂરબાર હૈ : “**અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ ને તમામ ચીઝોં સે પહલે મેરે **નૂર** કો પૈદા ફરમાયા. ઉસ વક્ત ન લૌહ થી ન કલમ, ન જન્નત, ન દોઝખ ન ફિરિશ્તે થે, ન આસ્માન, ન ઝમીન, ન સૂરજ ન ચાંદ, ન જિન્ન ન ઇન્સાન થે, ફિર જબ રબ عَزَّوَجَلَّ ને ઔર મખ્લૂક કો પૈદા કરના ચાહા તો ઉસ **નૂર** કે ચાર હિસ્સે કિયે, એક હિસ્સે સે કલમ દૂસરે સે લૌહે મહફૂઝ તીસરે સે અર્શ વગૈરા પૈદા ફરમાયા.”

(اَلْمَواهِب ج ۱ ص۳۶، کَشْفُ الخفاء ج۱ ص۲۳۷، مدارِجُ النّبوۃ ج ۲ ص۲ مُلخّصاً) જિન જિન ચીઝોં કી નિસ્બત રિવાયાત મેં અવ્વલિય્યત કા હુક્મ આયા હૈ ઉન અશ્યા કા નૂરે મુહમ્મદી صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم સે બા'દ મેં હોના ઇસ હદીસ સે સાબિત હૈ. **મુફસ્સિરે** શહીર **હકીમુલ ઉમ્મત** હઝરતે મુફ્તી અહમદ યાર ખાન عَلَیْہِ رَحْمَةُ الْحَنَّان ને હદીસે પાક કે ઇસ હિસ્સે “રબ ને જો ચીઝ પહલે પૈદા કી વોહ કલમ થા” કે તહ્ત ફરમાતે હૈં : યેહ અવ્વલિય્યત ઇઝાફી હૈ યા'ની અર્શ, પાની, હવા ઔર લૌહે મહફૂઝ કી પૈદાઇશ કે બા'દ જો ચીઝ સબ સે પહલે પૈદા હુઈ વોહ **કલમ** હૈ. “મિરકાત” મેં

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم : મુઝ પર કસરત સે દુરૂદે પાક પઢો બેશક તુમ્હારા મુઝ પર દુરૂદે પાક પઢના તુમ્હારે ગુનાહોં કે લિયે મગ્ફિરત હૈ. (جامع صغیر)

ઈસ જગહ હૈ કે સબ સે પહલે નૂરે મુહમ્મદી (صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم) પૈદા હુવા, વહાં અવ્વલિય્યતે હકીકિયા મુરાદ હૈ. (મિરઆતુલ મનાજીહ, જિ. 1, સ. 103) ઈમામ કસ્તલાની قُدِّسَ سِرُّهُ النُّورَانِی ફરમાતે હૈં : કલમ કી અવ્વલિય્યત નૂરે મુહમ્મદી (صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم) પાની ઔર અર્શ કે ઈલાવા (મખ્લૂકાત) કી નિસ્બત સે હૈ. યેહ ભી કહા ગયા હૈ કે હર એક કી અવ્વલિય્યત ઉસ કી જિન્સ (યા'ની કિસ્મ) કી તરફ ઈઝાફત કે એ'તિબાર સે હૈ યા'ની અન્વાર મેં સે સબ સે પહલે **અલ્લાહ** عَزَّ وَجَلَّ ને મેરે **નૂર** (નૂરે મુહમ્મદી) કો પૈદા ફરમાયા, ઈસી તરહ દૂસરી અશ્યા ભી પૈદા હોને કે લિહાઝ સે અપની અપની જિન્સ (યા'ની કિસ્મ) મેં પહલી હૈં. (اَلْمَواهِب ج۱ ص ۳۸)

કલમ કે બારે મેં વઝાહત

સુવાલ : આપ કે જવાબ મેં બયાન કી ગઈ રિવાયત મેં કલમ કા ઝિક્ર હૈ, કલમ કે બારે મેં વઝાહત દરકાર હૈ.

જવાબ : જવાબન દારુલ ઈફ્તા અહલે સુન્નત કે એક મુફ્તી સાહિબ કી તહકીક ચન્દ અલ્ફાઝ કે રદ્દો બદલ કે સાથ પેશ કી જાતી હૈ : કુરઆને કરીમ કે પારહ 29 મેં **સૂ-રતુલ કલમ** હૈ, ઉસ કી ઈબ્તિદાઈ આયત : "نٓ وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُوْنَ ۙ" કે તહ્ત "તફસીરે ખઝાઈનુલ ઈરફાન" મેં હૈ : "**અલ્લાહ** તઆલા ને કલમ કી કસમ ઝિક્ર ફરમાઈ ઈસ કલમ સે મુરાદ યા તો લિખને વાલોં કે કલમ હૈં જિન સે દીની દુન્યવી મસાલેહ વ ફવાઇદ વાબસ્તા હૈં ઔર યા **ક-લમે આ'લા** મુરાદ હૈ જો નૂરી

કલમ હૈ ઔર ઈસ કા તૂલ ફાસિલએ ઝમીન વ આસ્માન કે બરાબર હૈ, ઈસ ને બ હુક્મે ઈલાહી **લૌહે મહફૂઝ** પર કિયામત તક હોને વાલે તમામ ઉમૂર લિખ દિયે.''

(ખઝાઈનુલ ઈરફાન, સ. 1044)

મુફ્તી અહમદ યાર ખાન عَلَیْہِ رَحْمَۃُ اللہِ الْحَنَّان મિરઆત શર્હે મિશ્કાત મેં ફરમાતે હૈં : ''કલમ ને લૌહે મહફૂઝ પર બ હુક્મે ઈલાહી વાકિઆતે આલમ અ-ઝલી સે અબદ તક ઝર્રા ઝર્રા, કતરા કતરા લિખ દિયા. ખયાલ રહે કે યેહ તહરીર ઈસ લિયે ન થી કે રબ કો ભૂલ જાને કા ખતરા થા બલ્કે ઈસ કા મન્શા ફિરિશ્તોં ઔર બા'ઝ મહબૂબ ઈન્સાનોં કો ઈસ પર મુત્તલઅ કરના થા [از مرقاۃ ج ا ص ۱۵۷] મઝીદ ફરમાતે હૈં : પાની આસ્માન વ ઝમીન વગૈરા સે પહલે પૈદા હુવા, અર્શ કે પાની પર હોને કા યેહ મતલબ હૈ કે ઈન દોનોં કે બીચ મેં કોઈ આડ ન થી ન યેહ કે પાની પર રખા હુવા થા વરના અર્શ તમામ અજસામ સે બહુત બડા હૈ.'' [اشعہ ج ا ص ۹۵] (મિરઆતુલ મનાજીહ, જિ. 1, સ. 90, 91)

જન્નત કી સબ સે પહલી ગિઝા

સુવાલ : જન્નત કી સબ સે પહલી ગિઝા ક્યા હોગી ?

જવાબ : બુખારી શરીફ મેં વારિદ એક ફરમાને મુસ્તફા صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કા હિસ્સા હૈ : ''પહલા વોહ ખાના જિસે જન્નતી ખાએંગે વોહ **મછલી કી કલેજી કા કનારા** હૈ.'' **(بخاری ج ۲ ص ۶۰۵ حدیث ۳۹۳۸)** હઝરતે અલ્લામા **અલી કારી** عَلَیْہِ رَحْمَۃُ اللہِ الْبَارِی ઈસ હદીસે પાક કે તહ્ત લિખતે હૈં : બા'ઝ

હઝરાત ને ફરમાયા કે "યેહ વોહ મછલી હૈ કે જિસ પર ઝમીન ઠહરી હુઈ હૈ." ઉસ કી કલેજી કા મઝેદાર કનારા ખિલાયા જાએગા, જો સબ સે ઝિયાદા લઝીઝ હોતા હૈ.

(مرقاۃ ج ۱۰ ص ۱۸۹ تحت الحدیث ۵۸۷۰)

મછલી બોલ નહીં સકતી ઇસ કી અજીબો ગરીબ હિક્મત

સુવાલ : સારે જાનવર બોલતે હૈં મગર મછલી નહીં બોલતી ઈસ મેં ક્યા હિક્મત હૈ ?

જવાબ : ઈસ કી હિક્મત રબ્બુલ ઈઝ્ઝત હી જાનતા હૈ. **"મુકા-શ-ફતુલ કુલૂબ"** મેં ઈસ કી યેહ **અજીબો ગરીબ હિક્મત** લિખી હૈ : "**અલ્લાહ તઆલા** ને તમામ જાનવરોં કો ઝબાન સે મુશર્રફ ફરમાયા હૈ મગર મછલી કો મહરૂમ કિયા ગયા હૈ. ઈસ કા સબબ યેહ હૈ કે સય્યિદુના આદમ **સફિય્યુલ્લાહ** عَلٰی نَبِیِّنَا وَعَلَیْہِ الصَّلٰوۃُ وَالسَّلَام કો સજદા કરને સે ઈન્કાર કી વજહ સે જબ શૈતાને લઈન કી શક્લ બિગાડ કર ઝમીન પર ફેંક દિયા ગયા તો ઈસ ને સમુન્દર કા રુખ કિયા, ઈસે સબ સે પહલે **મછલી** નઝર આઈ, શૈતાન ને સય્યિદુના આદમ **સફિય્યુલ્લાહ** عَلٰی نَبِیِّنَا وَعَلَیْہِ الصَّلٰوۃُ وَالسَّلَام કી પૈદાઈશ કા વાકિઆ સુનાતે હુએ યેહ ભી કહા કે વોહ ખુશ્કી ઔર પાની કે જાનવરોં કા શિકાર કરેંગે. મછલી ને તમામ દરિયાઈ જાનવરોં મેં યેહ બાત ફૈલા દી ઈસ વજહ સે ઈસે **બોલને કી સલાહિય્યત** સે મહરૂમ કર દિયા ગયા."

(مُکاشَفۃُ الْقُلوب ص ۷۱)

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم : જિસ ને મુઝ પર એક બાર દુરૂદે પાક પઢા અલ્લાહ عَزَّوَجَلَّ ઉસ પર દસ રહમતેં ભેજતા હૈ. (مسلم)

મછલી કે તિબ્બી ફવાઇદ

કૌન સી મછલી ઝિયાદા મુફીદ હૈ ?

સુવાલ : કૌન સી મછલી ઉમ્દા હોતી હૈ ? મછલી કે મઝીદ કુછ તિબ્બી ફવાઇદ ભી બતા દીજિયે.

જવાબ : અલ્લામા દમીરી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللّٰهِ الْقَوِى ફરમાતે હૈં : સબ સે ઉમ્દા મછલી સમુન્દર કી વોહ છોટી મછલી હોતી હૈ જિસ કી પીઠ પર નક્શ હોતે હૈં, ઇસ કે ખાને સે બદન મેં તાઝગી આતી હૈ. મછલી ખાને સે ઉમૂમન પ્યાસ ઝિયાદા લગતી હૈ, બલ્ગમ મેં ઇઝાફા હોતા હૈ હાં ગર્મ મિઝાજ વાલોં ઔર નૌ જવાનોં કે લિયે મછલી ખાના મુફીદ હૈ. અગર શરાબી, મછલી સૂંઘ લે તો ઉસ કા નશા ઉતર જાએ ઔર વોહ હોશ મેં આ જાએ. હકીમ ઇબ્ને સીના કા કૌલ હૈ : અગર મછલી શહ્દ કે હમરાહ ખાઈ જાએ તો **નુઝૂલુલ માઅ** ("મોતિયા બિન્દ" યા'ની આંખ મેં પાની ઉતર આને કા મરઝ જિસ સે બીનાઈ જાતી રહતી હૈ) કે મરઝ મેં ફાએદા હોતા હૈ નીઝ ઇસ સે નઝર ભી તેઝ હોતી હૈ. **(حَیاۃُ الحَیَوان ج۲ ص۴۳،۴۴)** એક તિબ્બી તહકીક કે મુતાબિક સર્દી સે હોને વાલી ખાંસી કા મછલી સે બેહતર કોઈ ઇલાજ નહીં.

ક્યા મછલી બિલ્કુલ ન ખાના મુઝિર્રે સિહ્હત હૈ ?

સુવાલ : મછલી બિલ્કુલ હી ન ખાના કહીં મુઝિર્રે સિહ્હત તો નહીં ?

જવાબ : ખૈર યકીની તૌર પર તો કુછ નહીં કહા જા સકતા અલબત્તા માહિરીન કે તઅસ્સુરાત કે મુતાબિક **મછલી** ઇન્સાની સિહ્હત કે લિયે નિહાયત અહમ ગિઝા હૈ, ઇસ મેં બા'ઝ ઐસે અજઝા

હોતે હૈં જો કિસી ઔર ગોશ્ત મેં નહીં પાએ જાતે, મિસાલ કે તૌર ઈસ મેં આયોડીન (IODINE) હોતા હૈ જો કે સિહ્હત કે લિયે નિહાયત **અહમ્મિય્યત** કા હામિલ હૈ ઈસ કી કમી સે જિસ્મ કે ગુદ્દૂદી નિઝામ કા તવાઝુન બિગડ સકતા હૈ, ગલે કે અહમ ગુદ્દૂદ થાઈરૉઈડ (Thyroid) મેં સુક્મ (યા'ની ખામી) પૈદા હો કર જિસ્માની નિઝામ મેં બહુત સી ખરાબિયાં પૈદા હો સકતી હૈં. વોહ મમાલિક જહાં સમુન્દરી ગિઝા કા ઈસ્તિ'માલ કમ કિયા જાતા હૈ વહાં કે બાશિન્દે આમ તૌર પર ઈન બીમારિયોં કા શિકાર રહતે હૈં. **મછલી બતૌરે ગિઝા ઈસ્તિ'માલ કરને વાલોં કી ઉમ્રેં લમ્બી હોતી હૈં,** યહાં તક કે વોહ મરીઝ ભી ઈસ કે ફવાઈદ સે મહરૂમ નહીં રહતે જો આખિરી દ-રજે કે આરિઝએ કલ્બ (યા'ની દિલ કી બીમારી) મેં મુબ્તલા હોતે હૈં.

હફ્તે મેં દો બાર તો મછલી ખા હી લેની ચાહિયે

સુવાલ : મછલી રોઝાના હી ખાઈ જાએ યા કભી કભી ?

જવાબ : આપ કી સવાબ દીદ પર હૈ. માહિરીન કા કહના હૈ : હફ્તે મેં કમ અઝ કમ દો બાર તો ઝરૂર **મછલી** ખા લેની ચાહિયે, ઈસ તરહ દિલ કી બીમારી સે તહફ્ફુઝ હાસિલ હો સકતા હૈ, એક ઈત્તિલાઅ કે મુતાબિક "વેલ્ઝ" મેં ઐસે 2000 મરીઝોં પર તજરિબા કિયા ગયા જિન પર પહલી બાર દિલ કે મરઝ કા હમ્લા (HEART ATTACK) હુવા થા. ઉન મેં સે જિન્હેં હફ્તે મેં **દો બાર મછલી** ખાને કા મશ્વરા દિયા ગયા થા ઉન પર

આયિન્દા દો સાલ તક આરિઝએ કલ્બ કા કોઈ હમ્લા નહીં હુવા જબ કે ઉન હી મરીઝોં મેં સે જિન્હેં **મછલી** ખાને કા નહીં કહા ગયા, ઉન્હેં અગલે દો સાલ કે અન્દર આરિઝએ કલ્બ (યા'ની દિલ કે મરઝ) મેં દોબારા મુબ્તલા હોતે દેખા ગયા. એક અમરીકી તિબ્બી જરીદે મેં શાએઅ હોને વાલી રપોર્ટ કે મુતાબિક ગિઝા મેં મછલી કા ઝાઈદ ઈસ્તિ'માલ **મસાને કે કેન્સર** કી અફ્ઝાઈશ (યા'ની બઢોતરી) કમ કરને કી ભરપૂર સલાહિય્યત રખતા હૈ. તિબ્બી માહિરીન કે મુતાબિક મછલી કા બા કાઈદા ઈસ્તિ'માલ મસાને કે કેન્સર કો બઢને સે 50 ફીસદ તક રોક સકતા હૈ જિસ કે બાઈસ ઈસ મરઝ કી વજહ સે હોને વાલી હલાકતોં મેં ભી કમી વાકેઅ હો સકતી હૈ.

સુવાલ : મછલી ખાને કે બા'દ દૂધ પીના કૈસા ?

જવાબ : અતિબ્બા કે મુતાબિક મછલી ખાને કે બા'દ દૂધ પીને સે સફેદ દાગ હોને કા અન્દેશા હૈ.

મછલી કે તેલ કે ફ્વાઇદ

સુવાલ : ક્યા મછલી કા તેલ ભી હોતા હૈ ? અગર હાં તો ઈસ કે ભી કુછ ફાએદે બતા દીજિયે.

જવાબ : મછલી કા તેલ દર અસ્લ ઉસ કે **જિગર** કા તેલ હોતા હૈ, ઈસે (COD LIVER OIL) કહતે હૈં, ઈસ કા એક ચમ્મચ પીના **ગઠિયા** યા'ની જોડોં કે દર્દ કે લિયે મુફીદ હૈ. એક ડૉક્ટર કા કહના હૈ કે જિસ તરહ મછલી ખાના મુફીદ હૈ ઈસી તરહ સે **મછલી કા તેલ** ભી અગર લમ્બે અર્સે તક ઈસ્તિ'માલ કિયા

જાએ તો ફાએદે સે ખાલી નહીં. ઈસ કે ઈસ્તી'માલ સે ખૂન કી નાલિયોં મેં પૈદા હોને વાલી ઈબ્તિદાઈ રુકાવટોં જિન સે શિરયાનોં (યા'ની દિલ કી છોટી રગોં) કી સખ્તી કી વજહ સે આરિઝએ કલ્બ (યા'ની દિલ કી બીમારી) કા અન્દેશા હોતા હૈ, સે તહફ્ફુઝ મિલ જાતા હૈ. **દિલ કી બીમારી** કા એક સબબ ખૂન મેં કોલેસ્ટ્રોલ (CHOLESTEROL) કા ઈઝાફા ભી હૈ. કોલેસ્ટ્રોલ ખૂન કી નાલિયોં કે રાસ્તે યા તો તંગ કર દેતા હૈ યા બિલ્કુલ હી બન્દ કર દેતા હૈ, ઈસ સે દિલ કી હ-ર-કત બન્દ હો કર મૌત વાકેઅ હો સકતી હૈ. **મછલી કા તેલ** ખૂન કી રગોં કી દીવારોં કો ગઢોં ઔર રુકાવટોં સે બચાતા હૈ ક્યૂંકે ઈન હી મકામાત પર કોલેસ્ટ્રોલ જમતા ઔર દૌરાને ખૂન કે લિયે રુકાવટ બનતા હૈ. (યેહ બાત હમેશા યાદ રખને વાલી હૈ કે સુને સુનાએ ઔર કિતાબોં મેં લિખે હુએ ઈલાજ મુઆ-લજે અપને તબીબ કે મશ્વરે કે બા'દ હી કરને ચાહિએં ક્યૂંકે હર એક કી તબ્ઈ કૈફિય્યત એક તરહ કી નહીં હોતી, બારહા ઐસા હોતા હૈ કે એક હી ચીઝ કિસી કે લિયે મુફીદ તો કિસી કે લિયે મુઝિર (યા'ની નુક્સાન દેહ) સાબિત હોતી હૈ)

મછલી કે સર કે ફવાઇદ

સુવાલ : ક્યા "મછલી કા સર" ખાને કે ભી ફવાઈદ હૈં ?

જવાબ : ક્યૂં નહીં, યેહ ભી **અલ્લાહુ રબ્બુલ ઈઝ્ઝત** عَزَّوَجَلَّ કી ઈનાયત કી હુઈ નિહાયત લઝ્ઝત વાલી ને'મત હૈ. **મછલી કે સર** મેં સે ઉમૂમન આંખેં નિકાલ કર ફેંક દી જાતી હૈં હાલાં કે બડી મછલી કી આંખોં કે નીચે કી ચરબી ઈન્તિહાઈ લઝીઝ હોતી હૈ.

મછલી કે સર કી **યખ્ની** જિસે શોરબા યા સૂપ (SOUP) ભી કહતે હૈં. બીનાઈ કી કમઝોરી ઔર દીગર કઈ અમરાઝ કે લિયે ફાએદે મન્દ હૈ, બા કાઈ-દગી સે યેહ યખ્ની પીને સે આંખોં કે ચશ્મે ઉતર સકતે હૈં.

મછલી કે સર કી યખ્ની બનાને કા તરીકા

સુવાલ : મછલી કે સર કી **યખ્ની** બનાને કા તરીકા બયાન કર દીજિયે.

જવાબ : યખ્ની બનાને કા તરીકા બહુત આસાન હૈ. **મછલી કે સર** કે ટુકડે ટુકડે કર કે દો તીન ઘન્ટે પાની મેં ભિગો કર રખ દીજિયે, ઈસ કે બા'દ ધો કર નએ પાની મેં ડાલ કર મઅ મિર્ચ મસાલા ઔર હસ્બે ઝરૂરત નમક ચઢા કર સૂપ બના લીજિયે. હર તીન દિન બા'દ સુબ્હ નાશ્તે સે કબ્લ એક પિયાલી નીમ ગર્મ પીના આંખોં કે લિયે નિહાયત મુફીદ હૈ. કહતે હૈં કે એક આદમી ને સિર્ફ તીન પિયાલિયાં પી થીં કે **ઉન કી ઐનક ઉતર ગઈ !** મગર ઝરૂરી નહીં કે હર એક કી ઐનક ઈસી તરહ જલ્દ ઉતર જાએ. **અલ્લાહુ રબ્બુલ ઈઝ્ઝત** કી રહમત પર નઝર રખતે હુએ ઈસ્તિકામત કે સાથ પીના ચાહિયે.

મછલી કે સર કી યખ્ની કઈ અમરાઝ કે લિયે મુફીદ હૈ

સુવાલ : મછલી કે સર કી યખ્ની ઔર કૌન કૌન સી બીમારિયોં મેં કારઆમદ હૈ ?

જવાબ : મછલી કે સર કી યખ્ની (સૂપ) ફાલિજ, લક્વા, ઈર્કુન્નિસા (યા'ની લંગડી કા દર્દ જો કે ચેહરે સે લે કર પાઉં કે ટખ્ને તક પહોંચતા હૈ) આ'સાબી કમઝોરી, પટ્ઠોં કી કમઝોરી, કબ્લ અઝ વક્ત

બુઢાપા, જોડોં કા પુરાના દર્દ, જિસ્માની ઔર આ'સાબી ખિચાવ ઔર કુવ્વતે હાફિઝા બઢાને કે લિયે નિહાયત મુફીદ હૈ. ઐસે લોગ જો અપની યાદ દાશ્ત બિલ્કુલ ખો ચુકે હોં યા જિન કી યાદ દાશ્ત ખત્મ હોને કે કરીબ હો વોહ ખ્વાહ જવાન હોં યા બૂઢે યેહ યખ્ની (સૂપ) ઝરૂર ઈસ્તિ'માલ કરેં. અગર ગર્મી કે મૌસિમ મેં ના મુવાફિક મહસૂસ કરેં તો સર્દિયોં મેં ઈસ્તિ'માલ કરેં. અગર આપ કો બયાન કર્દા તમામ બીમારિયોં મેં સે કોઈ મરઝ નહીં તબ ભી અગર કુછ અર્સા મછલી કે સર કા સૂપ ઈસ્તિ'માલ ફરમાએંગે તો اِنْ شَآءَاللّٰه ઈન બીમારિયોં સે તહફ્ફુઝ હાસિલ હોગા.

મછલી ઔર કુવ્વતે હાફિઝા

સુવાલ : ક્યા મછલી કા ઈસ્તિ'માલ કુવ્વતે હાફિઝા પર ભી અસર અન્દાઝ હોતા હૈ ?

જવાબ : જી હાં. ખુસૂસન મછલી કા તેલ ઔર ફલોં કા ઈસ્તિ'માલ **કુવ્વતે હાફિઝા** કે લિયે મુફીદ હૈ. માહિરીન કી તહકીક કે મુતાબિક ફલોં, સબ્ઝિયોં ઔર મછલી મેં વિટામિન સી ઔર ફ્લેવો નૉઈડ્ઝ (Flavonoids) પાએ જાતે હૈં જો જિસ્મ મેં સોઝિશ નહીં હોને દેતે નીઝ ઈન મેં પાએ જાને વાલે "ઓમેગા 3" દિમાગ કી બૈરૂની તહ કો સોઝિશ સે બચાતે હૈં જિસ કી વજહ સે યાદ દાશ્ત ભી મુ-તઅસ્સિર નહીં હોતી. માહિરીન ને 65 સાલ સે ઝાઈદ ઉમ્ર કે 8085 મર્દ વ ખવાતીન કો ઉન કે ખાને પીને કી અશ્યા, તર્ઝે ઝિન્દગી, યાદ દાશ્ત, ગિઝાઓં

ઔર સિહ્હત કે બારે મેં સુવાલ નામે ફરાહમ કર કે 4 સાલ તક ઉન કી તહકીક કી જિસ કે દૌરાન મા'લૂમ હુવા કે ફલ, સબ્ઝિયાં ઔર મછલી કા તેલ ઝિયાદા ઈસ્તિ'માલ કરને વાલોં કી યાદ દાશ્ત દૂસરોં સે બેહતર હોતી હૈ. એક તબીબ કા કહના હૈ : હિન્દ કી રિયાસત "કેરાલા" કે એક સાહિબ ને બૈરૂને મુલ્ક મુઝે બતાયા કે કેરાલા કે લોગ રિયાઝી (જિસ મેં હિસાબ, અલજિબ્રા ઔર જ્યોમેટ્રી વગૈરા મેં શામિલ હોતા હૈ) સાઈન્સ ઔર દુન્યા કે દીગર મુશ્કિલ તરીન ઉલૂમ મેં કાફી બા કમાલ હોતે હૈં. મૈં ને ઈસ કમાલ કી વજહ પૂછી તો કહને લગે : મછલી ઔર મછલી કે સર કા ઈસ્તિ'માલ.

કેકડા હલાલ હૈ યા હરામ ?

સુવાલ : કેકડા હલાલ હૈ યા હરામ ?

જવાબ : હરામ હૈ. **મછલી કે સિવા** દરિયા કા હર જાનવર ખાના હરામ હૈ.

મલિકુલ ઉ-લમા ઈમામ અલાઉદ્દીન અબૂ બક્ર બિન મસ્ઊદ કાસાની قُدِّسَ سِرُّهُ النُّوراني ઈસ બારે મેં ફરમાતે હૈં : **અલ્લાહુ રહમાન** عَزَّوَجَلَّ કા ફરમાને આલીશાન હૈ :

وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبٰٓئِثَ (پ٩ الاعراف١٥٧)

તર-જ-મએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઔર ગન્દી ચીઝેં ઈન પર હરામ કરેગા.

ઔર મેંઢક, **કેકડા** ઔર સાંપ વગૈરા ખબાઈસ (ગન્દી ચીઝોં) મેં સે હૈં. (بَدائِعُ الصَّنائِع ج٤ ص ١٤٤) **મેરે આકા** આ'લા હઝરત, ઈમામે અહલે સુન્નત, મુજદ્દિદે દીનો મિલ્લત મૌલાના શાહ

ઈમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُالرَّحْمٰن ફરમાતે હૈં : "સરતાન (યા'ની કેકડા) ખાના હરામ હૈ."

(ફતાવા ર-ઝવિય્યા, જિ. 24, સ. 208)

ઝીંગા ખાના કૈસા ?

સુવાલ : ઝીંગા ખાના કૈસા હૈ ?

જવાબ : **ઝીંગે** કે મછલી હોને મેં ઉ-લમા કા ઈખ્તિલાફ હૈ, ઈસી બિના પર ઈસ કી હિલ્લત વ હુરમત (યા'ની હલાલ વ હરામ હોને) મેં ભી ઈખ્તિલાફ હૈ. જિન કે નઝદીક **ઝીંગા** મછલી કી અક્સામ મેં સે હૈ ઉન કે નઝદીક હલાલ હૈ ઔર જિન કે નઝદીક મછલી કી અક્સામ મેં સે નહીં ઉન કે નઝદીક હરામ હૈ. **મેરે આકા** આ'લા હઝરત, ઈમામે અહલે સુન્નત, મુજદ્દિદે દીનો મિલ્લત મૌલાના શાહ ઈમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الْحَنَّان કી તહકીક હૈ કે **ઝીંગા** મછલી હી કી એક કિસ્મ હૈ, ચુનાન્ચે ફરમાતે હૈં : "હમારે (યા'ની હ-નફી) મઝહબ મેં મછલી કે સિવા તમામ દરિયાઈ જાનવર મુત્લકન હરામ હૈં તો જિન (અહલે તહકીક رَحِمَهُمُ اللهُ السَّلَام) કે ખયાલ મેં **ઝીંગા** મછલી કી કિસ્મ સે નહીં ઉન કે નઝદીક હરામ હોના હી ચાહિયે મગર ફકીર (યા'ની આ'લા હઝરત رَحْمَةُاللهِ تَعَالٰى عَلَيْه) ને કુતુબે લુગત વ કુતુબે તિબ વ કુતુબે ઈલ્મે હ-યવાન મેં બિલ ઈત્તિફાક તસરીહ દેખી કે વોહ **મછલી** હૈ." **ઝીંગે** કે મછલી હોને પર કસીર જુઝ્ઈય્યાત નક્લ કરને કે બા'દ આખિર મેં ફરમાયા : બહર હાલ ઐસે શુબા વ ઈખ્તિલાફ (ઝીંગે મેં હૈં લિહાઝા ઈસ કે ખાને)

સે બે ઝરૂરત બચના હી ચાહિયે.

(ફતાવા ૨-ઝવિય્યા, જિ. 20, સ. 336 તા 339)

સદરુશશરીઅહ, બદરુત્તરીકહ હઝરતે અલ્લામા મૌલાના મુફ્તી મુહમ્મદ અમજદ અલી આ'ઝમી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْقَوِى "બહારે શરીઅત" જિલ્દ 3 સફહા 325 પર ફરમાતે હૈં : **ઝીંગે** કે મુ-તઅલ્લિક ઇખ્તિલાફ હૈ કે યેહ મછલી હૈ યા નહીં ઈસી બિના પર ઈસ કી હિલ્લત વ હુરમત (યા'ની હલાલ વ હરામ હોને) મેં ભી ઇખ્તિલાફ હૈ બ ઝાહિર ઉસ કી સૂરત મછલી કી સી નહીં મા'લૂમ હોતી બલ્કે એક કિસ્મ કા કીડા મા'લૂમ હોતા હૈ લિહાઝા ઈસ સે બચના હી ચાહિયે.

આ'લા હઝરત عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى ને કભી ઝીંગા ન ખાયા

આ'લા હઝરત عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالٰى ફરમાતે હૈં : اَلْحَمْدُ لِلّٰه ઈસ ફકીર ઔર ઈસ કે ઘર વાલોં ને ઉમ્ર ભર (ઝીંગા) ન ખાયા ઔર ન ઈસે ખાએંગે. (ફતાવા ૨-ઝવિય્યા, જિ. 20, સ. 339) મુફ્તિયે આ'ઝમ પાકિસ્તાન હઝરતે અલ્લામા મૌલાના વકારુદ્દીન عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْمُبِيْن કી ખિદમત મેં સગે મદીના عُفِيَ عَنْهُ હાઝિર થા, બર સબીલે તઝકિરા મુફ્તી સાહિબ ને ફરમાયા : મૈં ઝીંગે નહીં ખાતા, એક બાર ઘર મેં પકાએ ગએ થે મૈં ને કહ દિયા કે ઝીંગે કે સાલન કા ચમ્મચ ભી મેરે સાલન મેં ન ડાલા જાએ.

ઝીંગા ખાને સે કોલેસ્ટ્રોલ મેં ઇઝાફા હોતા હૈ

ઝીંગા અગર ખાના હી હો તો ઉસ કા છિલકા ઉતાર કર ઉસ કી પુશ્ત કો લમ્બાઈ મેં ઇબ્તિદા સે લે કર દુમ તક અચ્છી તરહ ચીર કર કાલી ડોરી નુમા આલાઇશ નિકાલ દી જાએ. ઝીંગે ઝિયાદા ન ખાએ જાએં કે ઇન મેં કોલેસ્ટ્રોલ કી મિક્દાર ઝિયાદા હોતી હૈ.

ઝીંગા બિગૈર સફાઈ કિયે ખાના

સુવાલ : ક્યા કાલી ડોરી નિકાલે બિગૈર ઝીંગા ખાના ગુનાહ હૈ ?

જવાબ : ગુનાહ તો નહીં અલબત્તા બેહતર યેહી હૈ કે કાલી ડોરી નિકાલ દી જાએ. ફતાવા ૨-ઝવિય્યા શરીફ મેં ઝીંગે કે હલાલ હોને કી બહ્સ કરતે હુએ મેરે આકા આ'લા હઝરત, ઈમામે અહલે સુન્નત, મૌલાના શાહ ઈમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُالرَّحْمٰن ફરમાતે હૈં, "અન્વારુલ અસરાર" મેં હૈ : "રૂબિયાન (યા'ની ઝીંગા) બહુત છોટી મછલી સુર્ખ રંગ હોતી હૈ." આ'લા હઝરત رَحْمَةُاللهِ تَعَالٰى عَلَيْه આગે ચલ કર મઝીદ ફરમાતે હૈં : "મે'રાજુદ્દિરાયહ" મેં સાફ ફરમાયા કે ઐસી છોટી મછલિયાં જિન કા પેટ ચાક નહીં કિયા જાતા ઔર બે આલાઈશ નિકાલે ભૂન લેતે હૈં ઈમામ શાફેઈ કે સિવા સબ અઈમ્મા કે નઝદીક હલાલ હૈં.

(ફતાવા ૨-ઝવિય્યા, જિ. 20, સ. 338)

છોટી મછલિયાં બિગૈર આલાઇશ નિકાલે ખાના

સુવાલ : બહુત છોટી મછલિયોં કે પેટ કી આલાઈશ નિકાલના દુશ્વાર હોતા હૈ અગર બિગૈર સફાઈ કિયે ખા લેં તો કૈસા ?

જવાબ : જાઈઝ હૈ. **દા'વતે ઈસ્લામી** કે ઈશાઅતી ઈદારે **મક-ત-બતુલ મદીના** કી મત્બૂઆ 1197 સફહાત પર મુશ્તમિલ કિતાબ, **બહારે શરીઅત** જિલ્દ 3 સફહા 325 પર હૈ : છોટી મછલિયાં બિગૈર શિકમ ચાક કિયે (યા'ની પેટ સાફ કિયે બિગૈર) ભૂન લી ગઈ ઈન કા ખાના હલાલ હૈ.

મછલી કે ઝબ્હ ન કરને કી હિક્મત

સુવાલ : મછલી બિગૈર ઝબ્હ ખાઈ જાતી હૈ ઈસ મેં ક્યા હિક્મત હૈ ?

જવાબ : મેરે આકા આ'લા હઝરત, ઈમામે અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن ફરમાતે હૈં : **મછલી** ઔર **ટીરી** (યા'ની ટિડ્ડી) મેં ખૂન હોતા હી નહીં કે ઈસ કે ઈખ્રાજ (યા'ની ખારિજ કરને) કી હાજત હો, ગૈર દ-મવી (યા'ની જિસ મેં ખૂન ન હો) જાનવરોં મેં હમારે યહાં સિર્ફ યેહી દો હલાલ હૈં લિહાઝા સિર્ફ યેહી બે ઝબ્હ ખાએ જાતે હૈં. શાફિઈય્યા વગૈરહુમ કે નઝદીક, કે ઔર દરિયાઈ જાનવર ભી કુલ યા બા'ઝ હલાલ હૈં વોહ ઉન્હેં ભી બે ઝબ્હ જાઈઝ જાનતે હૈં કે **દરિયા કે કિસી જાનવર મેં ખૂન નહીં હોતા.** (ફતાવા ર-ઝવિય્યા, જિ. 20, સ. 335)

મછલી કા ખૂન પાક હૈ યા નાપાક ?

સુવાલ : મછલી કા **ખૂન** પાક હૈ યા નાપાક ?

જવાબ : પાક ઔર નાપાક કા મસ્અલા તો ઉસ વક્ત ખડા હોગા જબ કે મછલી મેં ખૂન ભી હો, મછલી કે અન્દર તો **ખૂન** હી નહીં હોતા ! સિયાહી માઈલ સુર્ખ ગાઢા સા જો મવાદ નિકલતા હૈ વોહ ખૂન નહીં હૈ !

મછલી કા હર જુઝ પાક હૈ

સુવાલ : મછલી કી કૌન કૌન સી ચીઝેં નાપાક હોતી હૈં ?

જવાબ : મછલી મેં કોઈ ભી ચીઝ નાપાક નહીં.

સૂખી મછલી ખાના કૈસા ?

સુવાલ : ખુશ્ક મછલી હલાલ હૈ યા હરામ ?

જવાબ : હલાલ હૈ અલબત્તા ઈસ મેં બદબૂ હોતી હૈ અબ બદબૂ કિસ નૌઇય્યત કી હૈ આયા આરિઝી (Temporary) હૈ યા દાઈમી (Long Lasting) ઈસી પર મુમા-ન-અત હોને ન હોને કા દારો મદાર હૈ. યાદ રહે ! જિસ આદમી કે મુંહ યા બદન સે બદબૂ આતી હો ઉસે મસ્જિદ મેં જાના **હરામ** ઔર જમાઅત મેં શામિલ હોના મમ્નૂઅ હૈ.

બાસી મછલી ખાના કૈસા ?

સુવાલ : બાસી મછલી ખાના કૈસા ?

જવાબ : અગર અભી સડી નહીં હૈ તો ખાને મેં હરજ નહીં અલબત્તા સડી હુઈ મછલી યા ગોશ્ત નહીં ખા સકતે. **દા'વતે ઈસ્લામી** કે ઈશાઅતી ઈદારે **મક-ત-બતુલ મદીના** કી મત્બૂઆ 1548 સફ્હાત પર મુશ્તમિલ કિતાબ, **"ફૈઝાને સુન્નત"** જિલ્દ 1 સફ્હા 327 પર હૈ : ગોશ્ત સડ ગયા તો ઉસ કા ખાના **હરામ** હૈ. ખરાબ હોને કી અલામત યેહ હૈ કે ઉસ મેં ફ્ફૂંદી, બદબૂ યા ખટ્ટી બૂ પૈદા હો જાતી હૈ. અગર શોરબા હો તો ઉસ પર ઝાગ ભી આ જાતા હૈ. દાલેં, ખિચડા ઔર ટમાટર યા ખટાઈ વાલા સાલન જલ્દ ખરાબ હોતા હૈ.

તાઝા ઔર બાસી મછલી કી પહચાન

સુવાલ : ક્યા તાઝા ઔર બાસી મછલી કી કોઈ પહચાન ભી હૈ ?

જવાબ : તાઝા મછલી રૌનક દાર ઔર ચમકદાર સી હોતી ઔર ઉસ કી આંખ કે ઢેલે ઉભરે હુએ હોતે હૈં, મછલી કો હાથ કી ઉંગલી સે દબા કર દેખ લીજિયે કે નર્મ તો નહીં પડ ગઈ, તાઝા મછલી

કી સબ સે બડી પહચાન યેહ હૈ કે ઉસ કે ગલફડે ગહરે લાલ રંગ કે હોંગે મગર ખોલ કર ગૌર સે દેખના હોગા ક્યૂંકે મુજરિમાના ઝેહ્ન કે મછલી ફરોશ ધોકા દેને કે લિયે આજ કલ ગલફડોં પર લાલ રંગ યા ખૂન લગા દેતે હૈં. ગલફડે પીલે હોં, ખાલ બે રૌનક સી હો ગઈ હો, ગોશ્ત નર્મ પડ ગયા હો, બદબૂ ઝિયાદા હો ઔર આંખેં ધંસી હુઈ હોં તો સમઝ લીજિયે કે **મછલી બાસી** હૈ.

બતૌરે તફરીહ મછલી કા શિકાર ખેલના કૈસા ?

સુવાલ : મછલી કા શિકાર ખેલના કૈસા હૈ ?

જવાબ : તફરીહન **"શિકાર ખેલના"** હરામ ઔર ઝરૂરતન **"શિકાર કરના"** જાઈઝ હૈ. ઈમામે અહલે સુન્નત, મુજદ્દિદે દીનો મિલ્લત, મૌલાના શાહ ઈમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن ફરમાતે હૈં : "શિકાર, કે મહ્ઝ શૌકિયા બ ગ-રઝે તફરીહ હો, જૈસે એક કિસ્મ કા "ખેલ" સમઝા જાતા હૈ. વ **લિહાઝા "શિકાર ખેલના"** કહતે હૈં. બન્દૂક કા હો ખ્વાહ મછલી કા, રોઝાના હો ખ્વાહ ગાહ ગાહ (યા'ની કભી કભી), મુત્લકન બ ઈત્તિફાક **હરામ** હૈ, **હલાલ** વોહ હૈ જો બ ગરઝ ખાને યા દવા યા કિસી ઔર નફ્અ યા કિસી ઝરર કે દફ્અ કો (યા'ની નુક્સાન દૂર કરને કે લિયે) હો. આજ કલ કે બડે બડે શિકારી જો ઈતની નાક વાલે હૈં કે બાઝાર સે અપની ખાસ ઝરૂરત કે ખાને યા પહનને કી ચીઝ લાને કો જાના અપની કસ્રે શાન સમઝેં યા નર્મ ઐસે કે દસ કદમ ધૂપ મેં ચલ કર

મસ્જિદ મેં નમાઝ કે લિયે હાઝિર હોના મુસીબત જાનેં, વોહ ગર્મ દો પહર, ગર્મ લૂ મેં ગર્મ રૈત પર ચલના ઔર ઠહરના ઔર ગર્મ હવા કે થપેડે ખાના ગવારા કરતે ઔર દો દો પહર બલ્કે દો દો દિન શિકાર કે લિયે ઘરબાર છોડે પડે રહતે હૈં ! ક્યા યેહ ખાને કી ગરઝ સે જાતે હૈં ! **હાશા વ કલ્લા** ! (યા'ની હરગિઝ નહીં) બલ્કે વોહી **લહ્વો લઈબ** (યા'ની ખેલ તમાશા) હૈ ઔર **બિલ ઈત્તિફાક હરામ**. એક બડી પહચાન યેહ હૈ કે ઈન શિકારિયોં સે અગર કહિયે મ-સલન : "મછલી" બાઝાર મેં મિલેગી વહાં સે લે લીજિયે, હરગિઝ કબૂલ ન કર સકેંગે યા કહિયે કે અપને પાસ સે લા દેતે હૈં, કભી ન માનેંગે બલ્કે શિકાર કે બા'દ ખુદ ઉસ કે ખાને સે ભી ચન્દાં (યા'ની કુછ) ગરઝ નહીં રખતે, બાંટ દેતે હૈં, તો યેહ (શિકાર કે લિયે) જાના યકીનન વોહી તફ્રીહ વ હરામ હૈ."

(ફતાવા રઝવિય્યા, જિ. 20, સ. 341)

સદરુશ્શરીઅહ, બદરુત્તરીકહ હઝરતે અલ્લામા મૌલાના મુફ્તી મુહમ્મદ અમજદ અલી આ'ઝમી عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللهِ الْقَوِى ફરમાતે હૈં : "શિકાર કરના એક મુબાહ (યા'ની જાઈઝ) ફે'લ હૈ મગર હરમ યા એહરામ મેં ખુશ્કી કા જાનવર શિકાર કરના હરામ હૈ,[1] ઈસી તરહ અગર શિકાર મહ્ઝ **લહ્વ** (યા'ની ખેલ) કે તૌર પર હો તો વોહ મુબાહ (યા'ની જાઈઝ) નહીં."

(બહારે શરીઅત, જિ. 3, સ. 680)

1 : મોહરિમ (યા'ની એહરામ વાલે) કે લિયે ઝરૂરતન મછલી કા શિકાર જાઈઝ હૈ.

તફરીહન કિયે ગએ શિકાર કા ખાના કૈસા ?

સુવાલ : તો ક્યા તફરીહન શિકાર ખેલને વાલે ને જો કુછ શિકાર સે હાસિલ કિયા ઉસ કા ખાના ભી હરામ હૈ ?

જવાબ : જો મછલી યા હલાલ જાનવર શિકાર કિયા ઉસ કા ખાના હલાલ હૈ સિર્ફ ઉસ કા તફરીહન શિકાર ખેલને કા ફે'લ હરામ હૈ, ઇસ ફે'લ સે સચ્ચી તૌબા કરની વાજિબ હૈ. **મેરે આકા** આ'લા હઝરત, ઇમામે અહલે સુન્નત, મુજદ્દિદે દીનો મિલ્લત, મૌલાના શાહ ઇમામ અહમદ રઝા ખાન عَلَيْهِ رَحْمَةُ الرَّحْمٰن ફરમાતે હૈં : "રહી શિકાર કી હુઈ મછલી ઇસ કા ખાના હર તરહ **હલાલ** હૈ અગર્ચે ફે'લે શિકાર ઉન (ગુઝશ્તા જવાબ મેં મઝકૂર) **ના જાઈઝ** સૂરતોં સે હુવા હો." (ફતાવા ૨-ઝવિય્યા, જિ. 20, સ. 343)

મછલી કે શિકાર કે દર્દનાક મનાઝિર

બાબુલ મદીના (કરાચી) મેં સાહિલે સમુન્દર (નેટી જેટી) પર છુટ્ટી કે દિન મછલી કે શિકાર કે બડે હી દર્દનાક મનાઝિર હોતે હૈં, કાફી લોગ ડોર ઔર કાંટા લે કર સારા દિન શિકાર ખેલતે રહતે હૈં. ઝિન્દા કેંચવે કે ફડક્તે ટુકડે કાંટે મેં પિરોતે હૈં યા ઝીંગા નુમા એક દરિયાઈ કીડા કાંટે મેં ઝિન્દા અટકા કર **ના જાઈઝ** ફે'લ કે મુર-તકિબ હોતે હૈં. વહાં એક મખ્સૂસ કિસ્મ કી મછલી પાઈ જાતી હૈ અગર વોહ પાની સે બાહર નિકાલી જાએ તો ગુબારે કી તરહ ફૂલ જાતી હૈ અગર વોહ કાંટે મેં ફંસ જાએ તો બેચારી કો ઝિન્દા હી બુરી તરહ ચીર ફાડ ડાલતે હૈં ઔર **જહાલત** કી બિના પર ઉસ કો **હરામ મછલી** કહતે હૈં હાલાંકે હર મછલી કી તરહ વોહ ભી હલાલ હૈ. અગર કોઈ કેકડા ફંસ ગયા તો બેચારે કી

શામત હી આ જાતી હૈ યા તો પટખ પટખ કર માર દેતે હૈં યા બા'ઝ અવકાત મેન રોડ (Main Road) પર ઝિન્દા ફેંક દેતે હૈં તાકે ગાડિયોં તલે કુચલ જાએ, યેહ જાનવરોં કી બિલા વજહ ઈઝા રસાની હૈ. જાનવરોં પર ભી રહ્મ કરના સીખિયે. **યાદ રખિયે !** જો રહ્મ કરતા હૈ, ઉસ પર રહ્મ કિયા જાતા હૈ ઔર જો રહ્મ નહીં કરતા, ઉસ પર રહ્મ નહીં કિયા જાતા. "બુખારી શરીફ" મેં હઝરતે સય્યિદુના જરીર બિન **અબ્દુલ્લાહ** رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ સે રિવાયત હૈ કે **સય્યિદુલ મુર-સલીન, રહ્મતુલ્લિલ આ-લમીન** صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ને ઈર્શાદ ફરમાયા : "مَنْ لَّا یَرْحَمُ لَا یُرْحَمُ" યા'ની જો રહ્મ નહીં કરતા, ઉસ પર રહ્મ નહીં કિયા જાતા. (بُخَارِی ٤ ص١٠٣ حدیث ٦٠١٣) **હઝરતે** સય્યિદુના **અબ્દુલ્લાહ** બિન અમ્ર رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ સે મરવી હૈ કે **સય્યિદુલ મુબલ્લિગીન, જનાબે રહ્મતુલ્લિલ આ-લમીન** صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم કા ફરમાને રહમત નિશાન હૈ : "રહ્મ કરને વાલોં પર રહમાન عَزَّوَجَلَّ રહ્મ ફરમાતા હૈ, (ઈસ લિયે ઐ બન્દો !) ઝમીન વાલોં પર તુમ રહ્મ કરો, તુમ પર વોહ રહ્મ ફરમાએગા જિસ કી હુકૂમત આસ્માન પર હૈ." (ترمذی ج٣ ص٣٧١ حدیث ١٩٣١)

ક્યા જલ-પરી કા વુજૂદ હૈ ?

સુવાલ : "જલ-પરી" ઔર જલ-માનસ યા'ની દરિયાઈ ઈન્સાન કે ક્યા મા'ના હૈં ? આયા યેહ ખયાલી મખ્લૂક હૈ યા ઈસ કા કોઈ વુજૂદ ભી હૈ ?

જવાબ : જવાબન દારુલ ઈફ્તા અહલે સુન્નત કે એક મુફ્તી સાહિબ કી તહકીક ચન્દ અલ્ફાઝ કે રદ્દો બદલ કે સાથ પેશ કી જાતી હૈ : "જલ-પરી" યા'ની "પાની કી પરી." ઔર જલ-માનસ યા'ની

દરિયાઈ ઈન્સાન મહ્ઝ અફ્સા-નવી કિરદાર હૈં તા હાલ ઈન કા કોઈ સાઈન્સી સુબૂત મન્ઝરે આમ પર નહીં આયા, અલબત્તા હૈવાનિયાત પર લિખી કદીમ કુતુબ મેં ઈસ તરહ કી મછલિયોં કા ઝિક્ર મિલતા હૈ કે જિન કી શક્લ યા બા'ઝ આ'ઝા ઈન્સાનોં સે કિસી હદ તક મિલતે જુલતે હૈં.

યેહ રિસાલા પઢ કર દૂસરે કો દે દીજિયે

શાદી ગમી કી તકરીબાત, ઈજતિમાઆત, આ'રાસ ઔર જુલૂસે મીલાદ વગૈરા મેં **મક-ત-બતુલ મદીના** કે શાએઅ કર્દા રસાઈલ ઔર મ-દની ફૂલોં પર મુશ્તમિલ પેમ્ફલેટ તક્સીમ કર કે સવાબ કમાઈયે, ગાહકોં કો બ નિય્યતે સવાબ તોહફે મેં દેને કે લિયે અપની દુકાનોં પર ભી રસાઈલ રખને કા મા'મૂલ બનાઈયે, અખ્બાર ફરોશોં યા બચ્ચોં કે ઝરીએ અપને મહલ્લે કે ઘર ઘર મેં માહાના કમ અઝ કમ એક અદદ સુન્નતોં ભરા રિસાલા યા મ-દની ફૂલોં કા પેમ્ફલેટ પહોંચા કર નેકી કી દા'વત કી ધૂમ મચાઈયે ઔર ખૂબ સવાબ કમાઈયે.

ગમે મદીના, બકીઅ,
મગ્ફિરત ઔર બે
હિસાબ જન્નતુલ
ફિરદૌસ મેં આકા
કે પડોસ કા તાલિબ

2 જુમાદલ આખિરી 1435 સિ.હિ.
03-04-2014

مآخذ ومراجع

كتاب	مطبوعہ	كتاب	مطبوعہ
قرآن مجید	مکتبۃ المدینہ باب المدینہ کراچی	المواہب	دارالکتب العلمیۃ بیروت
درمنثور	دارالفکر بیروت	مدارج النبوۃ	مرکز اہلسنت برکات رضا الہند
خزائن العرفان	مکتبۃ المدینہ باب المدینہ کراچی	کشف الخفاء	دارالکتب العلمیۃ بیروت
بخاری	دارالکتب العلمیۃ بیروت	حیاۃ الحیوان	دارالکتب العلمیۃ بیروت
مسلم	دارابن حزم بیروت	المغرب	مکتبہ اسامہ بن زید حلب
ابوداؤد	داراحیاء التراث العربی بیروت	مکاشفۃ القلوب	دارالکتب العلمیۃ بیروت
نسائی	دارالکتب العلمیۃ بیروت	المبسوط	کوئٹہ
ترمذی	دارالفکر بیروت	ہدایہ	داراحیاء التراث العربی بیروت
مسند امام احمد	دارالفکر بیروت	بدائع الصنائع	داراحیاء التراث العربی بیروت
معجم کبیر	داراحیاء التراث العربی بیروت	درمختار وردالمحتار	دارالمعرفۃ بیروت
شرح صحیح مسلم	دارالوفا	عالمگیری	دارالفکر بیروت
مرقاۃ	دارالفکر بیروت	فتاوی رضویہ	رضا فاؤنڈیشن مرکز الاولیاء لاہور
مراۃ المناجیح	ضیاء القرآن پبلی کیشنز مرکز الاولیاء لاہور	بہار شریعت	مکتبۃ المدینہ باب المدینہ کراچی
صفۃ الصفوۃ	دارالکتب العلمیۃ بیروت	عجائب الحیوانات	فرید بک اسٹال مرکز الاولیاء لاہور
الاصابہ	دارالکتب العلمیۃ بیروت	☆☆☆☆	☆☆☆☆

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم : જિસ કે પાસ મેરા ઝિક્ર હુવા ઔર ઉસ ને મુઝ પર દુરૂદે પાક ન પઢા તહકીક વોહ બદ બખ્ત હો ગયા. (ابن سنی)

ફેહરિસ

ઉન્વાન	સફહા	ઉન્વાન	સફહા
દુરૂદ શરીફ કી ફઝીલત	1	સમુન્દરી અજાઈબાત અનગિનત હૈં	12
ચન્દ અનોખી મછલિયાં	1	દો મછલિયોં કે મુ-તઅલ્લિક આ'લા હઝરત કી તહકીકે અનીક	13
રઅ્આદા (બર્ક મછલી)	2		
કલિમા લિખી હુઈ મછલી	2	હિકાયત	14
કાફી દેર તક ઝિન્દા રહને વાલી મછલિયાં	2	જિર્રીસ કે મુ-તઅલ્લિક મુખ્તલિફ અક્વાલ	14
ઝિન્દા જઝીરા !	3		
ઝામોર	4	નર ઔર માદા મછલી મેં ચન્દ નુમાયાં ફર્ક	15
વૈલ મછલી	4	બિગૈર ગલફડે કી મછલી ખાના કૈસા ?	16
મનારા	5	મછલી કી કૌન સી કિસ્મ હરામ હૈ ?	16
કૂકી	5	મછલી કે હલાલ હોને કી દીગર સૂરતેં	16
કાતૂસ	6	પરિન્દે કી ચોંચ સે મછલી છૂટ કર ગિરી...	17
દુલ્ફીન (સોસ મછલી)	6	મછલી કે પેટ સે અગર મછલી નિકલે તો ?	17
પરોં વાલી મછલી	7	મછલી કે અન્ડે	18
મિન્શાર	7	પાની મેં કેમીકલ કે ઝરીએ મછલિયાં મારના કૈસા ?	19
કૌસજ	8		
ગાફિલ મછલી હી જાલ મેં ફંસતી હૈ	8	કેમીકલ સે મારી હુઈ મછલિયાં ખાના કૈસા ?	19
મ-દની મુન્ની ઔર ગાફિલ મછલિયાં	9	બમ ધમાકે સે મછલિયાં મારના કૈસા ?	19
ગાફિલ મછલિયાં ખાના કૈસા ?	10	જાલ મેં ગૈર મૂઝી જાનવર ફંસ જાએં તો ?	20
કૌન કૌન સા આબી જાનવર હલાલ હૈ ?	10	મછલી કી હડ્ડિયાં ખા સકતે હૈં યા નહીં ?	21
મછલી કી તા'રીફ	10	મછલી કી ખાલ ખાના કૈસા ?	22
મછલી કે સિવા હર આબી જાનવર હરામ હૈ	11	મછલી પકાને કા તરીકા	22
મછલી કી હઝારોં કિસ્મેં હૈં	12	સરકારે મદીના صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم ને મછલી ખાઈ	23

ફરમાને મુસ્તફા صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ اٰلِهٖ وَسَلَّم : જિસ ને મુઝ પર એક બાર દુરૂદે પાક પઢા અલ્લાહ ઉસ પર દસ રહમતેં ભેજતા હૈ. (مسلم)

કદ-આવર મછલી	23	મછલી કે સર કી યખ્ની કઈ અમરાઝ કે લિયે મુફીદ હૈ	41
એક ઈશ્કાલ ઔર ઉસ કા જવાબ	25		
હાલતે ઈઝતિરાર ક્યા હૈ ?	27	મછલી ઔર કુવ્વતે હાફિઝા	42
અમીનુલ ઉમ્મહ	27	કેકડા હલાલ હૈ યા હરામ ?	43
દિલ કા મરીઝ ઠીક હો ગયા	29	ઝીંગા ખાના કૈસા ?	44
સમુન્દર કી ફેંકી હુઈ મછલી ખાના કૈસા ?	30	આ'લા હઝરત ને કભી ઝીંગા ન ખાયા	45
ક્યા ઝમીન મછલી કી પીઠ પર હૈ ?	32	ઝીંગા ખાને સે કોલેસ્ટ્રોલ મેં ઈઝાફા હોતા હૈ	45
સબ સે પહલે નૂરે મુસ્તફા પૈદા હુવા યા કલમ ?	33	ઝીંગા બિગૈર સફાઈ કિયે ખાના	46
		છોટી મછલિયાં બિગૈર આલાઈશ નિકાલે ખાના	46
કલમ કે બારે મેં વઝાહત	34		
જન્નત કી સબ સે પહલી ગિઝા	35	મછલી કે ઝબ્હ ન કરને કી હિક્મત	47
મછલી બોલ નહીં સકતી ઈસ કી અજીબો ગરીબ હિક્મત	36	મછલી કા ખૂન પાક હૈ યા નાપાક ?	47
		મછલી કા હર જુઝ પાક હૈ	47
મછલી કે તિબ્બી ફવાઈદ	37	સૂખી મછલી ખાના કૈસા ?	47
કૌન સી મછલી ઝિયાદા મુફીદ હૈ ?	37	બાસી મછલી ખાના કૈસા ?	48
ક્યા મછલી બિલ્કુલ ન ખાના મુઝિર્રે સિહ્હત હૈ ?	37	તાઝા ઔર બાસી મછલી કી પહચાન	48
		બતૌરે તફરીહ મછલી કા શિકાર ખેલના કૈસા ?	49
હફ્તે મેં દો બાર તો મછલી ખા હી લેની ચાહિયે	38		
		તફરીહન કિયે ગએ શિકાર કા ખાના કૈસા ?	51
મછલી કે તેલ કે ફવાઈદ	39	મછલી કે શિકાર કે દર્દનાક મનાઝિર	51
મછલી કે સર કે ફવાઈદ	40	ક્યા જલ-પરી કા વુજૂદ હૈ ?	52
મછલી કે સર કી યખ્ની બનાને કા તરીકા	41	મઆખિઝો મરાજેઅ	53

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

તાઝા ઔર બાસી મછલી કી પહચાન

	આંખ	ગલ્ફડે	જિસ્મવ ખાલ
તાઝા	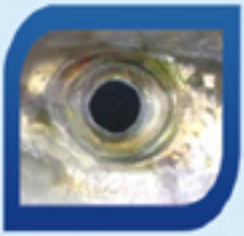		
	• આંખેં ઉભરી હુઈ • પુતલિયાં સિયાહ ઔર ચમકદાર • આંખ કી સામને કી ઝિલ્લી શફ્ફાફ	• રંગ ગહરા લાલ	• જિલ્દ સાફ ઔર ચમકદાર • જિસ્મ સખ્ત ઔર ન દબને વાલા
બાસી			
	• આંખેં ધંસી હુઈ • પુતલિયાં ઝર્દ ઔર ખાકી • આંખ કી ઝિલ્લી દૂધિયા સફેદ ઔર ઝર્દ	• રંગ કા ખરાબ હો કર પીલા પડ જાના • બદબૂ ઝિયાદા આના	• જિલ્દ બે રૌનક • જિસ્મ બિલ્કુલ નર્મ ઔર દબને વાલા

મક-ત-બતુલ મદીના®
દા'વતે ઇસ્લામી
ફૈઝાને મદીના, શ્રી કોલિયા બગીચે કે સામને, મિરઝાપુર, અહમદઆબાદ, ગુજરાત, ઇન્ડિયા
Mo.091 93271 68200 E-mail : maktabaahmedabad@gmail.com www.dawateislami.net